

בית המשפט העליון

עפ"ה"ג 52545-08-24

לפני: כבוד השופט בדימוס יוסף אלרון
כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופט חאלד כבוב

המערער: מוחמד עשיווי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (השופטים י' רז-לוי, ג' שלו ו-א' משניות) ב-תפ"ח-20157-08-19 מימים 4.4.2024 ו-9.7.2024, בהתאמה

תאריך ישיבה: כ"א שבט התשפ"ה (19.2.2025)

בשם המערער: עו"ד נעם אליגון

בשם המשיבה: עו"ד עדי שגב; עו"ד שאול ציון

פסק-דין

השופט בדימוס יוסף אלרון:

1. לפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (השופטים י' רז-לוי, ג' שלו ו-א' משניות) ב-תפ"ח-20157-08-19 מימים 4.4.2024 ו-9.7.2024, בהתאמה.

המערער שלפנינו, מוחמד עשיווי, הורשע בעבירת רצח בכוונה תחילה (כנוסחה קודם הרפורמה בעבירות ההמתה) של וואסים אלסאייד (להלן: המנוח), ובעבירה של השמדת ראיה, ונגזר עליו עונש מאסר עולם חובה.

2. בין המערער לבין המנוח הייתה היכרות מוקדמת, בין היתר, על רקע סכסוך בין השניים כאשר ביום 17.12.2015 המנוח דקר את המערער בחזהו, בידו ובפניו, וכתוצאה מכך נותרה צלקת בפניו.

בעקבות זאת, כך לפי כתב האישום, גמלה בליבו של המערער ההחלטה להמית את המנוח; ובהמשך, שיתף את החלטתו זו עם שני קרובי משפחתו, אברהים שהין ו-מוניר עשווי, והשלושה קשרו ביניהם קשר לרצוח את המנוח.

3. ביום 14.6.2019 בשעות הערב, המערער נסע יחד עם אברהים ומוניר ברכבו של זה האחרון מסוג ב.מ.ו. השלושה נסעו יחדיו מהעיר לוד לאזור טול-כרם, כשבדרך עברו במחסום תאנים, על מנת להצטייד ברכב שבאמצעותו יממשו את תכנית הרצח. בהמשך הערב, המערער נסע בחזרה אל העיר לוד ועבר דרך מחסום תאנים, כשהוא נוסע ברכב מסוג מזדה בבעלות של תושב השטחים וללא רישיון רכב תקף. כמה דקות לאחר מכן, אברהים ומוניר חזרו אף הם לשטח מדינת ישראל באמצעות רכב ה-ב.מ.ו. דרך מחסום אליהו הממוקם באזור קלקיליה, וזאת כדי לטשטש ראיות ולמנוע את גילויים העתידי.

4. יומיים לאחר מכן, בשעות הערב, המערער ואברהים נסעו ברכב המזדה ליישוב חורה שבו התגורר המנוח, והותירו שם את הרכב לצורך ביצוע הרצח בהמשך. השניים אף השאירו בעיר לוד את מכשירי הטלפונים הניידים שלהם כשהם פועלים ומוטענים, כדי ליצור מצג שווא לפיו הם נמצאים בלוד ולא ביישוב חורה.

5. למחרת, בשעות אחר-הצהריים, מוניר ואדם נוסף הגיעו באמצעות רכב ה-ב.מ.ו. לתחנת דלק ליד היישוב לקייה. בחלוף שעות ספורות הגיעו למקום גם המערער ואברהים, ברכב מסוג טויוטה קורולה הרשום על-שם אבי המערער. הארבעה ישבו בתחנת הדלק ודיברו ביניהם על התכנית לביצוע הרצח, שאמור היה להתבצע בהמשך היום.

בשעה 18:47, המערער ואברהים נסעו לחורה באמצעות רכב הטויוטה. בהמשך, בשעה 19:17 מוניר והאחר נסעו אף הם לכיוון חורה, עצרו בנקודת מפגש בפאתי היישוב והמתינו.

6. באותו הערב, בשעה 20:20 לערך, המנוח ובן דודו – עאהד, נסעו ברכבו של זה האחרון, מביתו של המנוח לכיוון מאפיית חורה. החל משעה 20:21, המערער ואברהים עקבו אחריהם באמצעות רכב המזדה, עד אשר הגיעו לחניית המאפייה בשעה 20:25. אז, המנוח יצא מהרכב והלך לכיוון המאפייה כדי לקנות מאפים. כאשר חזר מן המאפייה, נשען על דלת הנוסע שליד הנהג ושוחח עם עאהד. בה בעת, בשעה 20:26 המערער ואברהים הגיעו למקום באמצעות רכב המזדה, ועצרו את הרכב מאחורי רכבו של עאהד באופן שחסם אותו.

7. בשלב זה, המערער יצא מהדלת השמאלית האחורית של המזדה כשאקדח בידו, התקרב לעבר המנוח, וירה לעברו 3 כדורים אשר פגעו בלחיו, בצווארו ובבטנו, והלה התמוטט כשהוא מתבוסס בדמו. הקליעים שפגעו בגוף המנוח גרמו נזק קשה באיברי גופו, וכעבור זמן קצר מותו נקבע בבית החולים.

8. מיד לאחר הירי, המערער שב לרכב המזדה, ונסע עם אברהים במהירות ובפראות לנקודת המפגש שבה המתינו מוניר והאחר. בהגיעם, הארבעה השתמשו בחומר בעירה שהניחו בתא הנוסעים והציתו את רכב המזדה, בכוונה למנוע את השימוש ברכב ובתוכנו כראיה נגדם, והרכב נשרף כליל. לאחר מכן, עזבו הארבעה את המקום, ונסעו ללוד ברכב ה-ב.מ.וו.

בשעה 21:33 הארבעה הגיעו לתחנת הדלק "פז" יוספטל בעיר לוד, והמערער ואברהים הצטלמו בטלפון הנייד של המערער, וזאת בכוונה ליצור אליבי כוזב ולמנוע האשמתם ברצח.

9. בגין האמור, יוחסו למערער בכתב האישום עבירות של רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), כנוסחו קודם הרפורמה בעבירות ההמתה; והשמדת ראיה לפי סעיף 242 לחוק.

הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי

10. בית המשפט המחוזי, בתום הליך הוכחות ממושך, הרשיע פה אחד את המערער בעבירות שיוחסו לו. ביסוד הרשעה זו, בית המשפט המחוזי הציג מסד ראיתי משמעותי וכבד לחובת המערער. בכלל זאת, הפנה למניע שהיה למערער לבצע את רצח המנוח, על רקע סכסוך ביניהם שבמסגרתו המנוח דקר את המערער בפניו; לצעדי התכנון וההכנה

הקפדניים שביצע המערער יחד עם רכביו בימים שקדמו לרצח; לשקריו המהותיים של המערער ולגרסתו הכבושה; לשלל אמירותיו בשיחות עם המדוכב, המסככות אותו בביצוע הרצח, כפי שנלמד גם מהיכרותו עם פרטים מוכמנים על הרצח; ואף להודאתו של המערער בפני המדוכב בתא המעצר.

ראיות אלו, כך קבע בית המשפט המחוזי, הצטרפו יחדיו כדי ללמד על אשמת המערער ברצח המנוח מעבר לספק סביר.

11. ביסוד המסכת הראייתית כאמור, בית המשפט המחוזי נסמך בהכרעתו על שני אדנים מרכזיים – האמ"ת, תוצרי דיבוב המערער; השני, מקבץ ראיות נסיבתיות לחובת המערער.

תוצרי דיבוב המערער הובאו בפני בית המשפט המחוזי בשלושה אופנים – דרך תמלילי השיחות שהתקיימו בין המדוכב לבין המערער; באמצעות הודעות המדוכב במשטרה; ועל פי עדות המדוכב בבית המשפט המחוזי.

מתמלילי השיחות שהתקיימו בין המדוכב לבין המערער, הסיק בית המשפט המחוזי כי המערער קשר עצמו לביצוע הרצח. תחילה, הפנה לכך שהמערער השיב בחיוב באומרו "אה", לשאלת המדוכב "האם הוא (מוניר – י"א) יודע שאתה זה שרצחת". מעבר לכך, פורט כי המערער הודה בקיומו של סכסוך בינו לבין המנוח, שבעקבותיו חש רצון לנקום בו; כי במשך שנים חשב על המנוח, ולאחר מותו חש "רוגע נפשי"; כי המערער מסר פרטים מוכמנים על הרצח, כך בדבר היות הרוצח רעול פנים, חילופי הדברים שבין המנוח לבין דודו סמוך לרצח, העובדה שהנשק ששימש לרצח לא נתפס וכן העובדה שהרכב ששימש לרצח נשרף כליל. בית המשפט המחוזי אף הפנה לאכזבה שהביע המערער עת התברר לו שלא נקלט במצלמות האבטחה של תחנת הדלק בלוד לאחר ביצוע הרצח, כך שהופרך האליבי שטען באשר לנוכחותו שם בעת הרצח.

בהודעותיו במשטרה, המדוכב שב על שנשמע בהקלטות הדיבוב, ואף הוסיף כי בשל חששו של המערער מהקלטות היו רגעים שבהם דיבר בלחש או סימן עם הידיים, וכשתיאר את הרצח הוא סימן "תנועה של ירי באקדח וביצע סימן של 3 יריות" (נ/2, ש' 26). בעדותו בבית המשפט המדוכב הרחיב על שיחותיו עם המערער, ואף ציין כי הלה הודה בפניו במפורש שרצח את המנוח.

12. בית המשפט המחוזי הוסיף והתייחס לארבעה קשיים שהתעוררו באופן הפעלת המדובב ולהשלכותיהם על קבילות תוצרי הדיבוב ומשקלם הראייתי. ראשית, נדחתה הטענה כי המדובב העניק למערער ייעוץ משפטי פסול, משנקבע כי לא השפיע כהוא-זה על בחירת עורך דינו של המערער, וגם עצתו שלא להרחיב בדיבור בחקירה היא כגדר "עצת עבריין ותיק" ומנוסה כחלק מסיפור הכיסוי ולא כייעוץ משפטי.

שנית, נקבע כי לא נפל פגם בעצם קיום מפגש היכרות בין החוקר סבן, נציג היחידה החוקרת, לבין המדובב עובר לתחילת הפעלתו, במיוחד מאחר שתדריך המדובב בוצע במקום אחר הרחק ממקום ההפעלה בשל היעדר קצין המדובבים המחוזי. עם זאת, הודגש כי המפגש התנהל באופן בעייתי מאחר שבמהלכו נמסר למדובב "מידע עודף", כגון, מועד לא מדויק של ביצוע העבירה, אזכור עצורים נוספים ועדכון המדובב על חוסר שיתוף פעולה מצד המערער. יחד עם זאת, נקבע כי לא נמצא קשר בין הדברים שאמר המערער לבין הפרטים הנוספים שקיבל המדובב מהחוקר עובר להפעלתו. אדרבה, צוין כי כבר בפעולת הדיבוב הראשונה, המערער מסר מרצונו למדובב פרטים רבים שכלל לא היו בידיעת צוות החקירה. כן הודגש כי בהקלטות נשמע המערער מספר את דבריו למדובב באופן אותנטי ולא נשמע כי זה האחרון הכניס מילים לפיו. משכך, נקבע כי אין במפגש ההיכרות והתנהלותו כדי לפסול את פעילות המדובב.

שלישית, נקבע כי לא נפל פגם בהפעלת המדובב בעצם העובדה שהוצא להתאווורות במשרדי הימ"ר, שכן לא הוצגה ראיה לכך שברגעים אלו המדובב נפגש או שוחח עם חוקרים מצוות החקירה. זאת גם על רקע היכרותם של המעורבים עם האיסור להיות בקשר עם המדובב במהלך הפעלתו, ובייחוד לשוחח על תיק החקירה.

רביעית, נקבע כי נפל פגם מסוים בכך שהודעות המדובב נגבו על-ידי החוקר שמש שביצע מספר פעולות חקירה בתיק, הגם שאלו לא היו פעולות מהותיות ואף שהוא לא היה חלק מהצוות המיוחד לחקירת התיק. משכך, נקבע כי מוטב היה אילו חוקר אחר שלא ביצע כל פעולת חקירה היה גובה את הודעות המדובב. ואולם, נקבע כי השתלשלות המפגשים והחקירות מלמדת כי התנהלותו של החוקר שמש לא יכלה לזהם את פעילות המדובב.

בשקלול האמור, בית המשפט המחוזי קבע כי אין בפגמים הנטענים בפעולת המדובב כדי להביא לפסילת פעולתו או תוצרי פעילותו – לרבות הודאת המערער ברצח, הן כפי שנקלט בתמלול השיחות והן ביחס להודאה המפורשת שעליה העיד המדובב.

עוד יצוין כי בסמוך לתום פרשת ההגנה, הסתבר כי במשך תקופת מעצרו של המערער שהה עמו מדובב נוסף. בעקבות גילוי זה, שלושה חוקרי משטרה זומנו לעדות נוספת כהמשך של פרשת ההגנה. ביחס לפעילות המדובב הנוסף, הסכימו הצדדים כי פעילותו לא הניבה ראיות כלשהן שיכולות לתמוך בהרשעת המערער. כמו כן, נקבע כי הגם שלא הוכרר הטעם בהפעלתו של המדובב הנוסף, אין בעצם הפעלתו כדי להטיל דופי בתוצרי הדיבוב של המדובב הראשון.

13. כחיזוקים ראייתיים לעדות המדובב ולתוצרי פעילותו, לצד הרושם החיובי והמהימן שהותיר המדובב, בית המשפט המחוזי הפנה למקבץ ראיות נסיבתיות משמעותיות. בתוך כך, נקבע כי בין המנוח לבין המערער היה סכסוך פעיל על רקע דקירתו של הלה בפניו שנים ספורות קודם לכן. בעקבות אירוע זה, לא נערכה סולחה בין המשפחות ואף היה מי שהזכיר למערער ימים קודם הרצח כי לא נתן תגובה הולמת לפגיעת המנוח בכבודו. בכך, מצא בית המשפט המחוזי "מוניע מובהק" של המערער לנקמה במנוח.

בנוסף, תיעוד מצלמות אבטחה, כמו גם איכון של כלי הרכב, העלה כי בימים שקדמו לרצח, המערער חצה את הגבול עם חבריו לעבר קלקיליה ושב עם רכב המזדה, כאשר רכב זה נצפה בליל הרצח כשהוא נוסע מלוד לחורה. למעלה מכך, נקבע כי סמוך לפני הרצח נצפה רכב המזדה, ללא לוחית זיהוי, תוך שהוא עוקב אחרי הרכב שבו נסע המנוח עם בן דודו מביתו ועד למאפייה שבקרבתה אירע הרצח. מאוחר יותר, לאחר הרצח, אותר רכב המזדה שרוף כליל בפאתי היישוב חורה; ולוחית הזיהוי של הרכב אותרה בסמוך לבית המערער.

זאת ועוד, איכון מכשיר הטלפון של אחי המערער – אשר היה בידי המערער ביום הרצח, ואף תיעוד נסיעת הרכב של מוניר ושב נסע המערער, מלמדים כי סמוך לאחר הרצח הם נסעו מחורה ללוד. זאת, באופן שמתיישב גם עם תיעוד מצלמות תחנת הדלק בלוד שבה נראה המערער בשעה 21:30 – כשעה לאחר הרצח, ובניגוד לטענת המערער שלפיה בזמן הרצח נכח בתחנת הדלק.

בית המשפט המחוזי ציין גם את התנהגותו המפלילה של המערער לאחר הרצח. עוד באותו הלילה, נמלט עם אביו ליריחו, מחוץ להישג ידה של המשטרה; וגם בחלוף שבוע, המערער המשיך להימלט מהמשטרה אף שידע היטב כי הוא מבוקש לחקירה.

לבסוף, בית המשפט זקף לחובת המערער את השקרים המהותיים בגרסתו – החל מהכחשת היכרותו עם המנוח או דבר הסכסוך עמו, דרך הניסיון לטוות אליבי שקרי בטענה שנכח בלוד בזמן הרצח, וכלה בגרסה הכבושה והשקרית בדבר עסקת סמים אשר לשמה נכח המערער בחורה בערב הרצח.

14. בשקלול האמור, נקבע כי הוכח מעבר לספק סביר שהמערער הוא שירה למוות במנוח. זאת, עשה המערער לאחר שקיבל החלטה להמית, תכנן את מעשיו וכאשר לרצח לא קדמה התגרות, משום שהורשע המערער בעבירת הרצח בכוונה תחילה ועבירת השמדת ראיה. עוד נקבע כי הרפורמה אינה מהווה דין מקל בעניינו של המערער, שכן מתקיימות הנסיבות המחמירות המנויות בסעיפים 301א(א)(1) ו-9 לחוק. בהתאם, נגזר על המערער עונש מאסר עולם חובה, לצד פיצוי בסך 258,000 ש"ח שישולם למשפחת המנוח.

טענות הצדדים בערעור

15. לטענת המערער, מסכת הראיות שהוצגה לחובתו אינה מספיקה כדי להוכיח את אשמתו מעבר לספק סביר, ומשכך יש לזכותו מהרשעתו בעבירות הרצח והשמדת ראיה.

16. במוקד הערעור, נטען כי בפעולת המדובב נפלו פגמים אשר מצדיקים את פסילת תוצרי הדיבוב. בכללם, המערער שב וטוען כי קיבל מהמדובב ייעוץ "משפטי" פסול; מפנה גם לתדרוך שנערך למדובב על-ידי אחד מחברי צוות החקירה – החוקר סבן; גביית הודעות המדובב, בין השאר על-ידי החוקר שמש, שאף הוא השתתף בחקירה; העובדה כי המדובב יצא להפסקות של התאווירות דווקא במשרדי הימ"ר; והאפשרות כי המדובב נחשף לסרטון המתעד את הרצח באופן שסייע לו "לנחש" פרטים ייחודיים במהלך הדיבוב.

נוכח פגמים אלו ואחרים, טוען המערער כי לא ניתן להסתמך על תוצרי הדיבוב, ובייחוד בהתייחס לשיחות שלא הוקלטו ואשר עליהם נלמד רק מהודעות המדובב ועדותו.

17. מעבר לפגמים הנטענים בפעולת הדיבוב, טוען המערער כי ממילא תוצרי הדיבוב דלים ואין בהם כדי ללמד על אשמתו ברצח המנוח מעבר לספק סביר. בהקשר זה, נטען

כי במרבית התבטאויות המערער שקושרות אותו לרצח הוא למעשה חזר על דברי המדוכב, כך למשל כאשר אמר שהנשק לא נתפס; ולעתים דבריו הוצאו מהקשרם, כך לדוגמה ביחס למניע הנטען ולא-קיומה של סולחה. גם ביחס לפרטים המוכמנים שעליהם הצביע בית המשפט המחוזי, נטען כי אלו אינם מלמדים על אחריות המערער לרצח מאחר שאלו הובאו לידיעתו משצפה בתיעוד הרצח שדלף לרשת האינטרנט, מדברי החוקרים במהלך חקירותיו וגם מבין הדברים שחשף בפניו המדוכב.

ביתר שאת, נטען כי לא ניתן להחשיב כהודאה, או אפילו כראשית הודאה, הברה אחת סתומה – "אה", שהשיב במענה לשאלת המדוכב אם מוניר יודע שהוא זה שרצח את המנוח. בהתחשב באמור, נטען כי ההודאה אינה עומדת בתנאים של סעיף 12 לפקודת הראיות, התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות) וממילא יש לפסול אותה גם מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית וסעיף 56 לפקודת הראיות.

עוד בהקשר זה, טוען המערער כי הפעלת המדוכב השני כשלעצמה מלמדת כי גם לשיטת היחידה החוקרת, הדיכוב הראשון לא הניב את התוצרים הדרושים, לא כל שכן הודאה של המערער ברצח.

18. בנוסף, לעמדת המערער, גם הראיות הנסיבתיות שנזקפו לחובתו, אינן מלמדות על אשמתו ברצח המנוח. כך למשל, נטען כי לא הוכח המניע לרצח המנוח, והמערער מעולם לא אישר כי לא התקיימה סולחה בינו לבין המנוח; תיעוד הנסיעה ברכב המזדה מקלקיליה ללוד ולחורה, אין בו כשלעצמו כדי לקשור את המערער לרצח; ואף אין ודאות כי הרכב שממנו יצא הרוצח הוא אותו רכב מזדה שנסע בו המערער; וממילא, אין הכרח כי המערער הוא זה שיצא מהרכב וירה לעברו של המנוח.

לטענת המערער, בית המשפט המחוזי שגה גם ביחס לשקריו הנטענים. לעמדתו, הוא לא טען לאליבי שלפיו בשעת הרצח נכח בלוד, אלא שבשעה שנודע לו על הרצח מאביו, שהה בלוד. כמו כן, נטען כי גרסתו כי נכח ביישוב חורה לצורך עסקת סמים לא הופרכה, ואף עולה בקנה אחד עם גרסתו של מוניר.

19. משקלול האמור, טוען המערער כי לא הוכחה אשמתו ברצח המנוח מעבר לספק סביר. לחלופין, נטען כי הרפורמה בעבירות ההמתה מהווה דין מקל עמו, שכן מעשיו באים בשערי עבירת ההמתה בנסיבות של אחריות מופחתת לפי סעיף 301ב(א) לחוק. משנטען כי הרצח בוצע בעקבות מצוקה נפשית קשה שנגרמה בשל התעללות.

20. מנגד, לטענת המשיבה, אשמת המערער ברצח המנוח הוכחה מעבר לספק סביר על סמך ממצאי עובדה ומהימנות מובהקים, ועל כן אין להתערב בהרשעתו או בעונשו שנגזר עליו.

בטיעוניה, המשיבה מאשרת כי נפלו פגמים בהפעלת המדוכב, שעניינם אי-הקפדה כיאות על היעדר קשר כלשהו בין צוות החקירה לבין המדוכב. בין השאר, לא היה צריך להיות מפגש בין החוקר סבן לבין המדוכב, עובר להפעלתו; החוקר שחקר את המדוכב לא היה צריך לעשות כל פעולה בתיק; ומוטב היה לשמור על הפרדה מוחלטת, שלא כהתאווורריות המדוכב בחדרי הימ"ר.

יחד עם זאת, המשיבה סומכת ידיה על קביעת בית המשפט המחוזי שלפיה אין קשר סיבתי בין הפגמים שנפלו לבין הראיות שהושגו, אף אין חשש כי הפגמים זיהמו את תוצרי הדיכוב, ומשכך אין עילה לפסילת הדיכוב ותוצריו. בנוסף, מפנה המשיבה גם לקביעת בית המשפט המחוזי שלפיה המדוכב לא צפה בסרטון הרצח ולא שוחח עם מי מצוות החקירה כאשר יצא להתאוווררות.

כמו כן, הודגש כי המשיבה ביקשה בבית המשפט המחוזי להסתמך רק על תוצרי הדיכוב המוקלטים (פרו' הדיון בעמ' 1046 ש' 28-30), כדי "להוריד מעל השולחן" את טענות זיהום ההפעלה. מאחר שממילא, לעמדת המשיבה די בתוצרי הדיכוב כדי לבסס את הודאת המערער בפני המדוכב.

21. עוד מדגישה המשיבה כי "סיפור ההודאה" של המערער נפרש מעבר לתשובתו "אה" במענה לשאלה אם מוניר ידע כי הוא הרוצח. לגישה, אמנם אין מדובר בהודאה סדורה, אך קריאה רציפה של תמלול שיחות הדיכוב מלמדת על מעורבותו של המערער ברצח המנוח. המערער סיפר מגוף ראשון על פרטים שהתרחשו לפני הרצח, כמו הבאת הרכב מקיליה; על אירוע הרצח עצמו; וגם על אשר התרחש לאחר האירוע, כשריפת הרכב, הנסיעה המהירה ללוד ותחושת ההקלה שהוא חש לאחר מכן.

בנוסף, המשיבה עומדת על כך שהמערער מסר למדוכב פרטי חקירה מוכמנים, המפילים אותו ברצח המנוח. בתוך כך, נטען כי את ידיעת המערער על כך שהרוצח היה רעול פנים, לא ניתן ללמוד מסרטון הרצח שדלף שבו קשה להבחין אם פני הרוצח גלויים

אם לאו. כך גם, לא ניתן ללמוד מהסרטון האילם על דברי המנוח לבן דודו, רגעים ספורים לפני הרצח.

עוד טוענת המשיבה כי הגם שהפעלתו של המדוכב הנוסף לא הוכהרה לחלוטין, אין בכך כדי להשפיע על ההתייחסות לתוצרי הפעלת המדוכב הראשון.

22. זאת ועוד, המשיבה סומכת ידיה על קביעות בית המשפט המחוזי ביחס לראיות הנסיבתיות המסבכות את המערער ברצח המנוח – החל מהמניע לרצח הנלמד מהקלטות המערער ומעדות אבי המנוח; דרך זהות רכב המזדה שהביא המערער מקלקיליה, לרכב שממנו יצא הרוצח; וכלה בשקרי המערער המהותיים שהתבטאו גם בגרסאות כבושות ולא מבוססות.

23. לבסוף, נטען כי הרפורמה בעבירות ההמתה אינה מהווה דין מקל עם המערער, מאחר שמתקיימת הנסיבה המחמירה של תכנון או הליך ממשי של שקילה לפי סעיף 301א(א)(1) לחוק. כך, שהעונש בגין מעשי המערער הוא ממילא עונש מאסר עולם חובה.

דיון והכרעה

24. על פני הדברים, מטענות הצדדים בערעור שלפנינו עלול להתקבל רושם מוטעה שלפיו הרשעת המערער ברצח המנוח קמה ונופלת על סמך כשרות פעולת הדיכוב, ובפרט ביחס להודאות שמסר המערער בפני המדוכב – זו המשתמעת וזו המפורשת. ואולם, לאמיתו של עניין, המסכת הראייתית שהוצגה לחובת המערער משרטטת תמונה איכותית ומקיפה המלמדת על מעורבותו ברצח המנוח ועל זיהויו כרוצח, גם בהתחשב בפגמים שנפלו – ואכן נפלו – בהפעלת המדוכב.

אקדים אפוא ואומר כי לגישתי, הרשעת המערער ברצח המנוח הוכחה מעבר לספק סביר כנדרש, כך שדין הערעור – להידחות.

25. יודגש, המסקנה שהרשעת המערער בדין יסודה, אין משמעותה התעלמות מהפגמים שנפלו בעבודת המדוכב או הסתרת הליקויים שהתגלו בחקירת ופענוח רצח המנוח. אדרבה, כבר עתה ייאמר כי התיק שלפנינו אינו דוגמה ומופת לחקירה משטרית כהלכתה – החל מהדלפת סרטון תיעוד הרצח באופן שעלול היה לזהם את פענוח רצח המנוח; דרך ההפעלה הרשלנית של המדוכב, תוך טשטוש כללי ההפעלה הקפדניים;

וכלה בהיתממות, במקרה הטוב, ביחס להפעלתו העלומה של המדובר השני. על פגמים אלו ואחרים, כמו גם על השלכותיהם על המסכת הראייתית, אעמוד בהמשך. לעת עתה, אשוב ואזכיר כי בכל זאת, במקרה שלפנינו, חרף הפגמים שנפלו כאמור, ישנן די והותר ראיות המלמדות על זיהויו של המערער כרוצח המנוח ומצדיקות את הרשעתו ואת עונש מאסר העולם שנגזר עליו.

מן העבר האחר אציין, כי בפסק דין זה אאמץ את עמדת המשיבה בבית המשפט המחוזי שלפיה ביחס לתוצרי הדיכוב אתחשב רק בהקלטות שיחות הדיבוב ותמלולן. ולא בהודעות המדובר במשטרה או בעדותו בבית המשפט. אין משמעות הדבר כי הפגמים בעבודת המדובר פסלו את מהימנותו ואת קבילות מלוא תוצרי הדיכוב, לכך אדרש בהמשך כאמור; אלא שמתוך זהירות ורגישות יתר אסתפק בהקלטות השיחות ותמלולן, אשר די בהן במכלול מסכת הראיות, כדי ללמד על אשמת המערער.

מסכת הראיות

26. לחובת המערער הוצגה מסכת ראיות מכבידה ומשמעותית אשר מנתה כ-240 מוצגים, בכללם, תיעוד מצלמות אבטחה, איכוני מכשירי טלפון, עדויות מעורבים ובני משפחה, חוות-דעת מומחים מתחומים שונים ומוצגים רבים שעסקו בפעולת הדיכוב ותוצריה. מסכת הראיות לא מתמצית ברגעי הרצח המתועדים היטב במצלמות אבטחה, אלא שזו נפרשת מספר שנים קודם הרצח, בהתייחס בין היתר למערכת היחסים שבין המערער למנוח, דרך אירועי הרצח וההתרחשויות לפניו ואחריו, ועד לשלב שהמערער הנמלט נתפס ונחקר במשטרה.

ראיות אלו, כל אחת בנפרד, ובעיקר צירופן יחד, מלמדות על מעורבות המערער ברצח המנוח ותומכות בזיהויו כרוצח. אפרט.

27. מערכת היחסים העכורה שבין המערער לבין המנוח החלה כבר כאשר השניים למדו יחדיו בבית הספר התיכוני ביישוב חורה. השניים, כך גם על פי עדות המערער, הרבו להתקוטט בבית הספר עד אשר בשנת 2015, בצאתו של המערער ממספרה בחורה, המנוח תפס אותו מאחוריו ודקר אותו בחזהו, בידו ואף גרם לו לחתך בפניו שהותיר בו צלקת.

אירוע זה, תועד כבר בסמוך לאחר התרחשותו כאשר נחקר המערער במשטרה (ת/136). ואולם, בעוד שבשנת 2015 טען המערער כי לא ראה מי האדם שתקף אותו, בעדותו אישר המערער אף הוא כי המנוח הוא שדקר אותו בפניו באירוע התקיפה (פרו' הדיון בעמ' 587 ש' 25-עמ' 588 ש' 1).

בתקופה שלאחר אירוע התקיפה, כך קבע בית המשפט המחוזי בין היתר על סמך עדות אבי המנוח, ניסו בני משפחת המנוח לגבש סולחה עם המערער ובני משפחתו – אך ללא הועיל (פרו' הדיון בעמ' 196, ש' 20-25). לא רק שההדורים בין שתי המשפחות לא יושבו, אלא שלפי עדות בן דודו של המנוח, הסכסוך הנושן נותר פעיל כאשר חודשים אחדים קודם הרצח, במספר מועדים שונים, המערער ובני משפחתו איימו על המנוח ועל אביו (פרו' הדיון בעמ' 213-215). קביעה זו, מתיישבת אף עם דברי המערער למדובר באחת משיחותיהם בתא המעצר (ת/3, עמ' 56 ש' 22); בעוד שבמהלך עדותו, המערער טען בתוקף כי התקיימה סולחה בין המשפחות וכי יש לו תמונות וראיות לצרף בהקשר זה, אך אלו מעולם לא הוצגו, ובית המשפט המחוזי דחה את גרסת המערער וקבע כאמור כי לא התקיימה כל סולחה.

28. הצלקת שנותרה מהחתך בפניו של המערער לא הותירה רק רישום חיצוני, אלא נחרטה היטב בליבו ובתודעתו במשך מספר שנים. באחת משיחותיו עם המדובב, המערער הביט לאחור על אירוע התקיפה, כעס על המנוח והטיח כלפיו "מה יש לך אצלי שתבוא? מה יש לך אצלי שתעשה אותי מכוער? מה יש ביני לבינך שתבוא בפנים שלי יא גבר תפתח את הפה שלי". עוד סיפר המערער בכאב כי מאז התקיפה חייו השתנו מבלי היכר – המנוח לא עזב את מחשבותיו "שלוש שנים לילה ויום ויום ולילה", כאשר לאורך תקופה זו הרגיש כי "הוא עשה לי סיוטים"; אביו "נשבר" בעקבות התקיפה (ת/3, פרו' הדיון בעמ' 69 ש' 14); ובכל פעם שעבר ליד המסעדה של המנוח ובני משפחתו התמלא בכעס (ת/8, עמ' 7 ש' 8-14).

עוד הדגיש המערער כי הכול יודעים שהוא לא "מוותר למישהו שרוצה להעליב אותי", תמה על כך שאצל המדובב ומכריו "לא נותנים למישהו, לקחת את הנקמה שלו?" (ת/4, עמ' 25-26), ואף שיתף את המדובב כי רק לאחר שהמנוח נרצח, הוא חש "רוגע נפשי [...] אני ישן בנוח, קם בנוח" (ת/7, עמ' 15-16).

מצירוף האמור עולה אם כן, כפי שאף קבע בית המשפט המחוזי, כי הוכח שלמערער היה מניע חזק לחפוץ במותו של המנוח. למעלה מכך, מן העדויות עלה כאמור

כי הסכסוך בין השניים לא היה נחלת העבר, אלא סכסוך פעיל שאף גרר איומים בפועל מצדו של המערער, חודשים ספורים בלבד קודם הרצח. היבט נוסף המרמז אף הוא על משקלו של המניע בענייננו, הוא ניסיונו של המערער להכחיש בכל מחיר, עד כדי אבסורד, את העובדה שאכן התקיימה סולחה ורצונו להקטין מעוצמת הסכסוך שבין השניים והיותו פעיל.

להשלמת התמונה בהקשר זה יצוין כי המערער אף מסר למדובב שבימים שקדמו למעצרו, בני משפחתו של המנוח חיפשו אותו בקדחתנות (ת/4, עמ' 51). רוצה לומר, כי גם הללו חיברו בין הסכסוך הנודע שבין השניים לבין מותו של המנוח.

29. הגם שקיומו של מניע אינו מהווה יסוד לקביעת אחריות פלילית של נאשם, איתור מניע לביצוע עבירה, ובפרט התאמתו של המניע למעשה העבירה – המתה בענייננו, עשוי להוות ראיה מפלילה לחובת נאשם. אמנם, בראיה מסוג זה אין כשלעצמה כדי לבסס הרשעה, אך בכל זאת ניתן לה משקל משמעותי במכלול מארג הראיות (ע"פ 5864/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 61 (22.8.2021); ע"פ 8030/21 אבו זיינב נ' מדינת ישראל, פסקה 45 (25.12.2022) (להלן: עניין אבו זיינב)).

30. עוד חושפת מסכת הראיות כיצד המערער וחבריו הכינו לפני הרצח באופן מסודר את האמצעים לביצועו, ואף הכשירו את השטח להימלטות לאחר ביצוע הרצח.

תחילה, לצורך ביצוע הרצח, המערער וחבריו הצטיידו ברכב גנוב שהובא מאזור יהודה ושומרון, ימים אחדים קודם ביצוע הרצח. בשלב זה, לא נותרה מחלוקת כי המערער נסע ביום 14.6.2019 מלוד לאזור טול-כרם במטרה להצטייד ברכב המזדה. ואכן, נסיעה זו תועדה במצלמות דרך (ת/134), ואף אותרה באמצעות איכון של חברת איתוראן. בשעות הערב, נצפה המערער יחד עם איברהים ומוניר ברכב ה-ב.מ.וו של זה האחרון, כשהם חוצים את מחסום תאנים. שעתיים לאחר מכן, תועד המערער חוצה בחזרה את מחסום תאנים כשהוא נוהג ברכב מזדה זהובה הנושא מ"ר 69037535; מוניר ואיברהים תועדו אף הם בשעה זו, חוצים בחזרה דרך מעבר אליהו ברכב ה-ב.מ.וו.

יומיים לאחר מכן, ביום 16.6.2019 – יום קודם הרצח, רכב המזדה נצפה כשהוא נוסע מלוד לחורה, כאשר הרכב זוהה באמצעות לוחית הרישוי שנשא כאמור (ת/93).

31. למחרת היום, בשעות הערב, תועד רכב שעקב אחר רכב וכו המנוח ובן דודו ברחבי חורה. דקות ספורות לאחר מכן, מן הרכב יצא הרוצח שירה במנוח למוות (ת/96א). למרות שרכב זה לא נשא לוחית רישוי, בכל זאת פרטיו הייחודיים סייעו לזהותו בתור רכב המזדה שהובא כאמור על-ידי המערער מאזור יהודה ושומרון.

כך למשל, נלמד על רקע השוואת סוג הרכבים – מזדה; דגמם – 626; צבעם – זהב; ואף בפריט התאמה ייחודי – דהייה של הצבע על גג הרכב ועל מכסה המנוע (ת/32); בנוסף, עוד באותו הערב, שעות אחדות לאחר הרצח, לוחית הרישוי של רכב המזדה אותרה בכניסה לבית אמו של המערער, באופן שתומך אף הוא בהתאמת הרכבים (ת/30; ת/31) (כן ראו והשוו לפסק דיני ב-תפ"ח (מחוזי חי') 10-12-29077 מדינת ישראל נ' טבאענה, עמ' 58-59 (20.5.2012)).

אם לא די בכך, רכב מזדה זהוב הדומה עד מאוד בפרטיו ובסימניו הייחודיים אותר כחצי שעה לאחר הרצח, בסמוך לתחנת הגז של חורה, הממוקמת במרחק של כ-5 ק"מ מזירת הרצח. בשקלול האמור, קבע בית המשפט המחוזי כממצא עובדתי כי רכב המזדה הוא-הוא הרכב שעקב אחרי המנוח אשר ממנו יצא הרוצח, ואשר הועלה באש ונשרף כליל בסמוך.

בהקשר זה, אין ממש בהשגות המערער ביחס להתרשמות בית המשפט המחוזי. כידוע, בית המשפט רשאי להתרשם ממראה עיניו ולקבוע אף ביחס לזיהוי הנאשם עצמו, ולעיתים תפקידו השיפוטי ומעמדו המוסדי מחייבים לעשות כן (ע"פ 2076/21 ואכד נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (30.7.2023)). מעבר לכך, המסקנה בדבר זהות הרכבים נסמכה על כוחן המצרפי של הראיות – זהות סוג הרכב, דגמו, צבעו וכן פריטי התאמה ייחודיים. כאשר התרשמות בית המשפט מהראיות והתמונות, מצטרפת אף היא לעדותו של מר אלענמי אשר היה עד לרצח והבחין ברכב הנמלט מזירת הרצח (פרו' הדיון בעמ' 258, ש' 13-16).

32. זאת ועוד, איכון מכשירי טלפון יחד עם תיעוד ממצלמות דרך, לימד על המסלול שעשו המעורבים לפני הרצח ולאחריו, באופן המלמד על תכנית סדורה להוצאת הרצח אל הפועל הכוללת גם תכנית להימלטות מהירה מזירת הרצח והעלמת הראיות.

ביום הרצח, סמוך לשעה 18:00, נצפו המערער, מוניר, יונס ואברהים יושבים על ספסל בתחנת דלק בלקיה. בשעה 18:47 המערער ואברהים עזבו את התחנה כשהם

נוסעים ברכב טויוטה ששייך לאבי המערער. לאחר מכן, מוניר עזב אף הוא את התחנה ברכבו, ונסע לנקודה הסמוכה מאוד לנקודה שבה אותר רכב המזדה השרוף כאמור. בנקודה זו, המתין מוניר במשך שעה שלמה – בין השעה 19:30 ועד השעה 20:38. או אז, כפי שהעיד מוניר בעצמו, הצטרפו אל רכבו גם המערער ואברהים, והארבעה שמו פעמיהם לכיוון לוד (פרו' הדיון בעמ' 315, ש' 23-26). כל זאת, כאשר כזכור, סמוך לנקודה זו ממש – אותר רכב המזדה השרוף.

לפי איכון הרכב של מוניר, החבורה הגיעה ללוד סמוך לשעה 21:30 בערב, לאחר הרצח (ת/68). נתונים אלו, עולים בקנה אחד עם איכון מכשיר הטלפון של אחיו הצעיר של המערער, אשר היה בידי המערער באותו הערב (ת/139ב); כמו גם עם תיעוד עצמי של המערער משעה זו בתחנת הדלק בלוד, יחד עם אברהים (ת/59).

33. מלבד הכנת רכב המזדה ששימש לרצח ואף הכנת רכב המילוט של מוניר, המערער פעל להסוות את צעדיו עובר לרצח ובמהלכו גם באמצעות הותרת מכשיר הטלפון שלו מאחור, והצטיידות במכשיר טלפון "מבצעי". כך, בעוד שמכשיר הטלפון "הרשמי" של המערער נותר בלוד ואוכן באותו מיקום החל מערב הרצח ועד ליל הרצח בשעה 21:30, המערער נשא עמו בנסיעתו לחורה וממנה בחזרה ללוד את מכשיר הטלפון של אחיו הצעיר. על כך שאין המדובר ביד המקרה, ניתן ללמוד מכך שאשתו של אברהים חיפשה את בעלה דווקא בהתכתבות עם מכשיר הטלפון של אחי המערער (ת/33).

מכאן, שהחלפת הטלפונים של המערער נעשתה באופן מחושב ומודע, ומלמדת אף היא על ההכנות שביצע לקראת הרצח (ע"פ 5706/24 תאג' נ' מדינת ישראל, פסקה 46 ((17.8.2025)).

34. גם התנהלותו של המערער לאחר מעשה הרצח מהווה ביטוי חיצוני משמעותי לתחושת אשמה שקיננה בו (ע"פ 6322/20 רחאל נ' מדינת ישראל, פסקה 35 ((18.9.2022)). כך למשל עולה מהימלטותו החפוזה עם אביו ליריחו ובהמשך לקלקיליה – עוד באותו הלילה. התנהגות מעין זו לא רק שאינה מתיישבת עם התנהלותו של אדם חף מפשע, אלא שהבחירה ביריחו וקלקיליה כמקום מחסה עבור המערער הרחק מהישג ידה של משטרת ישראל, מלמדת אף היא על נחישותו להימלט ממעצר. יתרה מזו, גם כאשר הלה היה מודע היטב לכך שהוא מבוקש לחקירה במשטרה, הוא המשיך להתעלם מהחיפושים אחריו באופן שמטיל חשד כבד על מעורבותו ברצח המנוח (ע"פ 7049/20 אלטורה נ' מדינת ישראל, פסקה 31 ((26.6.2022)).

35. אם לא די באמצעים שהכין המערער לקראת הרצח, או בהימלטותו המהירה לאחר הרצח, הוא גם עמל על טוויית אליבי שקרי, כך שתתקבל תמונה שלפיה לא ייתכן כי היה ביישוב חורה במועד הרצח.

תחילה, כאשר המערער שב ללוד עם מוניר כאמור סמוך לשעה 21:30 בליל הרצח, הוא תיעד את עצמו באמצעות מכשיר הטלפון ה"רשמי" שלו כשהוא מפנה "אצבע משולשת" אל המצלמה (ת/59). על פני הדברים, וכך ניסה לפחות המערער לטעון בעדותו בבית המשפט, מדובר בתמונה סתמית לעת ערב שצילם במכשיר הטלפון שלו ללא סיבה מיוחדת (פרו' הדיון בעמ' 672 ש' 11). ואולם, על חשיבות התיעוד בתחנת הדלק ניתן ללמוד מההתפרקות הרגשית שחוה בתא המעצר בעת שהתחוויר לו כי חוקרי המשטרה עיינו היטב בתיעוד המצלמות מתחנת הדלק בלוד. בפתח תמלול השיחה (ת/7), צוין כי המערער מדבר ובוכה, וכך נרשם:

"המדובב: יש אלוהים, זהו תסמוך על האל, מה קרה? מה למה אתה חזרת ככה? מה יש? הם תפסו עליך משהו?
 המערער: תחנת הדלק
 המדובב: אה הם בדקו שם? [...] טוב הם הלכו ובדקו?
 המערער: אה-הא, אני אכלתי אותה, אכלתי אותה
 המדובב: אתה אמרת שאתה היית שם ואתה לא היית?
 המערער: אני הייתי שם לפני אבל הם בדקו אחרי שעה
 ולפני שעה ואני לא מופיע" (ההדגשות הוספו – 'א')

מדבריו של המערער עצמו נלמד אפוא כי התיעוד העצמי בתחנת הדלק, לא היה עניין של מה בכך אלא נועד ככל הנראה לשמש כאליבי עבור המערער. משכך, משעה שהבין כי חוקרי המשטרה הבחינו שבשעת הרצח הוא לא נכח בתחנת הדלק וסביבתה, הוא הצהיר "אכלתי אותה" בהיותו מודע לכך שהאליבי השקרי שניסה לטוות – קרס.

נוסף על האמור, חשיבות התיעוד נלמדת אף מכך שהתמונה צולמה במכשיר הטלפון "הרשמי" של המערער – אשר כאמור נותר ביום הרצח בלוד; וזו צולמה בסמוך למועד שבו הגיעו המערער וחבריו ללוד, היישר בתום נסיעתם מחורה. היינו, מיד בהגיעו של המערער חזרה ללוד מחורה, הוא ניגש לטלפון שהותיר מאחוריו בלוד ביום הרצח וצילם תמונה בתחנת הדלק בלוד. התרחשות ספציפית שכזו מלמדת כי לא מדובר בתמונה "תמימה" לעת ערב.

36. המערער לא הסתפק בניסיון ליצור אליבי באמצעות התייעוד העצמי בתחנת הדלק בלוד, וביצע ניסיון נוסף בעקבות שיחת טלפון שנערכה בינו לבין אמו, ימים אחדים לאחר הרצח. השניים, אשר לא ידעו כי על קו הטלפון בוצעה האזנת סתר, שוחחו ביניהם לאחר ביקור ראשי צוות החקירה בבית האם (ת/133כא).

בפתח השיחה, האם עדכנה את בנה על אודות ביקור צוות החקירה ועל כך שהרבו בשאלות לגביו – היכן הוא נמצא? היכן רכבו? ומדוע לא נכח בעבודה? את מרבית שאלות החוקרים פטרה מעליה בכך שהשיבה כי תענה לשאלותיהם רק כאשר יחזרו עם צו חיפוש או "הזמנה רשמית", בד בבד הוסיפה כי המערער שבר את רגלו בימי החג ומאז לא הגיע לעבודה. בהמשך השיחה שכיין השניים, הציעה האם לבנה: "תחבוש אותה תצלע עליה [...] אחותך שם בזה איפה החום [...] אמרה יש רופא שמסדר היום והשעה והתאריך היית שם ועשית אותה וגבס גם הבנת? [...] ואלה הניירות שלהם הולכות אצל אלה [...] כן הולכות רשמי ואיפה שאתה נמצא חיש גם עושים אה תחבוש אותה ככה תצלע [...] הם יודעים שהייתי בוכה ורוצה לבוא אליך ואתה הרגל כואבת לך ופצוע והיית בית חולים [...]". מהשתלשלות הדברים דומה כי הצעת האם, שהתקבלה על-ידי בנה המערער, הייתה כי הלה יזייף פציעה ויסדר מסמכים רפואיים כך שיתקבל מצג שווה שלפיו במועד הרצח טיפל בפציעה בבית חולים, או לכל הפחות לא היה באפשרותו לבצע את הרצח.

ניסיונות המערער ליצור אליבי שקרי, חושפים אפוא אף הם התנהגות מפלילה לאחר מעשה המלמדת על תחושת אשם שקיננה בקרבו (עניין אבו זיינב, פסקה 43).

שקרי המערער

37. נדבך משמעותי נוסף להרשעת המערער נעוץ בשקריו השיטתיים לאורך ולרוחב גרסתו. הגם שאין בשקרי נאשם כשלעצמם כדי להוכיח את אשמתו; במקרה שלפנינו, שקרי המערער הם כה נרחבים, מהותיים ושורשיים עד שאלו מצטרפים אף הם, במשקל לא מבוטל, לראיות המלמדות על אשמתו ברצח המנוח (ע"פ 8199/20 זיאדאת נ' מדינת ישראל, פסקה 36 (30.4.2023)).

בענייננו, גרסתו של המערער והתמודדותו עם מסכת הראיות שהוצגה לחובתו, חושפות תשתית של שקרים ובדיות החל מהרגע הראשון בחקירותיו במשטרה ועד לרגע האחרון בעדותו בבית המשפט המחוזי. המערער לא פסח בשקריו על עניינים שוליים ומהותיים כאחד; לא סיפק מענה הולם או מניח את הדעת לראיות האובייקטיביות

לחובתו; וגרסאותיו באשר לאירועי ליל רצח המנוח – פשטו ולבשו צורה מעת לעת, ואף הן היו רוויות סתירות פנימיות וקשיים בסיסיים.

38. למן הרגע הראשון שבו נחקר המערער במשטרה, ברגעים שבהם לא מילא פיו מים, הוא שיקר מתוך ניסיון להרחיק עצמו ככל שניתן ממעורבות ברצח המנוח. למעשה, כבר אז המערער מסר תשובות מכולכלות וסותרות האחת את רעותה.

כך למשל, בתחילת חקירתו במשטרה עמד על כך שביום הרצח נכח בלוד, ואילו בחורה לא ביקר מזה מספר חודשים (ת/13 ש' 3, ש' 42; ת/15, ש' 57); ולעומת זאת – בהמשך, הסתייג וטען כי יכול להיות שהיה בלוד, יכול להיות שהיה בחורה וייתכן שבכלל היה בבאר-שבע (ת/15, ש' 334-337). בין כך ובין כך, בעדותו אישר כי מדובר היה בשקר (פרו' הדיון בעמ' 664-665), ואפילו בשלב זה המשיך וטען בכזב כי אמנם נכח בשעות הצהריים בחורה, אך לקראת השעה 18:00-19:00 בערב נסע יחד עם מוניר ללוד – באופן שאינו מתיישב עם תיעוד המצלמות האובייקטיבי או עם עדותו של מוניר כאמור.

בדומה, בחקירתו הראשונה במשטרה, המערער הכחיש כי הכיר את המנוח – גם כאשר נאמר לו שמו המלא ואפילו כאשר הוצגה לפניו תמונת המנוח (ת/13, ש' 51-53, ש' 81-85). לעומת זאת, כבר בחקירה הבאה חזר בו ואישר כי הוא מכיר את המנוח, תוך שהתקשה להסביר מדוע שיקר בחקירה הקודמת בעניין זה. בנוסף, חרף העובדה שאישר את היכרותו עם המנוח, עמד על כך שהלה הוא לא זה שדקר אותו בפניו מספר שנים קודם לכן (ת/15, ש' 305), ורק בעדותו כאמור אישר המערער כי אכן המנוח הוא שצילק את פניו בשנת 2015 (פרו' הדיון בעמ' 584-585).

בנוסף, באופן מתמיה המערער דבק בכך שהתקיימה סולחה בינו לבין משפחת המנוח לאחר האירוע שבו נדקר בפניו. גם כשחוקרי המשטרה הטיחו בו את עדויות בני משפחת המנוח שלפיהן לא נערכה סולחה בין המשפחות, בעיקר בשל התנגדות בני משפחתו של המערער, הלה התמיד בגרסתו. אם לא די בסתירות אלו כשלעצמן בין עדים מהימנים לבין עדותו המפוקפקת של המערער, הוא המשיך להתחפר בגרסתו כאשר הצהיר בביטחון כי יש "1,000 עדים שהיו בסולחה" (פרו' הדיון בעמ' 694, ש' 21), הוסיף כי משפחת המנוח שילמה בעבור ביצוע ניתוח בפניו – אך לא זכר את הסכום המדויק שקיבל במסגרת הסולחה (פרו' הדיון בעמ' 561, ש' 25; פרו' הדיון בעמ' 595, ש' 2-9),

ואף הבטיח שיציג תמונות המתעדות את הסולחה (פרו' הדיון בעמ' 694, ש' 18-21). כל זאת, בעוד שלא הובאו כל עד או תמונה להוכחת קיומה של הסולחה בין המשפחות.

39. זאת ועוד, גם כשהמערער עומת עם ראיות אובייקטיביות או עם גרסאות שמסרו עדים אחרים, הוא בחר בדרך של שקרים והטעיה ולא סיפק הסבר מניח את הדעת לראיות המכבידות לחובתו. כך למשל, בהתייחס להיעדר נוכחותו בתיעוד מצלמות תחנת הדלק משעת הרצח, הפנה אצבע מאשימה למשטרה, הטיח כלפיהם כי "אתם מחקתם את המצלמות של התחנת דלק" ואישר כי התכוון בכך שהמשטרה תפרה לו תיק (ת/19, ש' 81-86); עוד הכחיש המערער כי נהג או נסע ברכב מסוג מזדה 626, חרף התיעוד ממצלמות מחסום תאנים (ת/15, ש' 215-221); בנוסף, טען כי הוא לא זוכר אם מכשיר הטלפון שלו היה עמו ביום שנסע מלוד לחורה, אך ציין בתוקף כי בכל מקרה לא החזיק במכשיר הטלפון של אחיו; כמו כן, המערער אמנם אישר כי נסע עם מוניר מחורה ללוד, אך התעקש שמוניר חיכה לו בסך-הכל חצי שעה ליד ביתו, בעוד שהנתונים ועדותו של מוניר לימדו כי הלה המתין כשעה שלמה בנקודה מרוחקת מבית המערער – במקום שבו אותר רכב המזדה השרוף מאוחר יותר (פרו' הדיון בעמ' 608-611).

40. מעל לכל, ניצבת הגרסה הכבושה של המערער שלפיה צעדיו בימים שקדמו לרצח, כמו גם נוכחותו בחורה ביום הרצח, נועדו לשם ביצוע עסקת סמים כושלת. כבר עתה ייאמר כי גרסה זו נשמעה לראשונה מפיו של המערער בעדותו במסגרת פרשת ההגנה, כאשר לכל אורך חקירותיו במשטרה, כמו גם במענה לכתב האישום, המערער כפר לחלוטין כי היה ביישוב חורה במועד הרצח וטען כי שהה בלוד.

לא רק שגרסת הסמים נכבשה בליבו של המערער במשך למעלה משנתיים, אלא שהסברו של המערער לכבישתה כך שלא רצה להסתבך בעבירות סמים – אינו מניח את הדעת כהוא-זה. שכן, הכיצד ייתכן שהעדיף במשך למעלה משנתיים להיות חשוד מרכזי בביצוע עבירת רצח, בעוד שבאמתחתו גרסה חלופית אשר הייתה מסבכת אותו לכל היותר בקשירת קשר לביצוע עבירות סמים? והנה, גם בהתמודדות מול קושי זה – נאלם המערער (פרו' הדיון בעמ' 660, ש' 12).

41. מעבר לכך, בנסיבות המקרה שלפנינו, בגרסתו הכבושה של המערער מתגשמים מלוא החששות המובנים בגרסה כבושה אשר גם בעטיים ניתן משקל מועט בלבד לגרסה מעין זו (יעקב קדמי על הראיות חלק ראשון 501 (2009) (להלן: קדמי)). ראשית, כאמור, המערער מסר את גרסתו לאחר שנשמעה ונחתמה פרשת התביעה, כך שהלה נחשף למלוא

התמונה הראייתית לחובתו (ע"פ 1324/23 אבו עבד נ' מדינת ישראל, פסקה 14 לחוות דעתי (15.7.2024) (להלן: עניין אבו עבד)); שנית, מגרסתו של המערער מתקבל הרושם כי זו "נתפרה" למידות הראיות לחובתו, בייחוד משזו הועלתה קודם לכן מפיו של מוניר – עד תביעה מרכזי ושותף של המערער לביצוע הרצח; שלישית, מסירת הגרסה הכבושה בשלב כה מאוחר מנעה הלכה למעשה את בחינת מהימנותה על-ידי חקירת העדים שהעידו לפני השיפחה ואימות הגרסה עם עדותם. כך למשל, במוקד גרסת עסקת הסמים ניצב סעיד – אשר בינתיים נרצח מבלי שניתן היה לחקור אותו על גרסת עסקת הסמים.

42. מלבד כבישתה של גרסת עסקת הסמים בהיעדר הסבר סביר לכך, מכל מקום גם הגרסה כשלעצמה – מחוררת ככברה. בתמצית, לשיטת המערער, מטרת נסיעתו לחורה ביום הרצח הייתה לצורך ביצוע עסקת סמים, במסגרת קשר שקשר עם אדם בשם סעיד אשר היה אמור לספק את הסמים. ואולם, משסעיד הפר את מילתו ולא הגיע למקום המפגש שנקבע, המערער חזר ללוד יחד עם מוניר וחבריו, אשר בתכנון המקורי היו אמורים לסייע לו בהפצת הסמים.

הקושי המרכזי בגרסה זו הוא העובדה שהיא חיה כולה מפיו של המערער לבדו, והיא נעדרת תימוכין או מקור חיזוק ראייתי חיצוני. למעשה, אפילו גרסתו של מוניר, אשר כזכור היה הראשון להעלות את גרסת הסמים, אינה תומכת די הצורך בסיפור הסמים של המערער. כך למשל, בעוד שבלב גרסתו של המערער ניצב סעיד – הלה נעדר לחלוטין מגרסתו של מוניר, כאשר המערער הסביר זאת כך שהוא היחיד שהיה עמו בקשר (פרו' הדיון בעמ' 604-606). אם לא די בעמימות זו, כזכור בשלב שבו הועלתה גרסת הסמים סעיד כבר לא היה בין החיים, כך שגם תמיכה ממקור זה – אין.

מעבר לכך, גרסת הסמים אינה מיישבת חלק ניכר מהראיות וההתרחשויות, וגם בכך יש טעם לפגם (עניין אבו עבד, בפסקה 14 לחוות דעתי). כך למשל צעות תמיהות רבות באשר לרכב המזדה – לא מובן מדוע נדרש המערער לצורך ביצוע עסקת הסמים לנסוע לקלקיליה ולהביא משם במיוחד את רכב המזדה, מדוע הובא הרכב ללוד אם עסקת הסמים בוצעה בחורה, מדוע הוסרה לוחית הרישוי של רכב המזדה ונמצאה בסמיכות לבית המערער ואף לא ברור מדוע נצרך היה לשרוף את רכב המזדה כליל. כמובן שלכל תמיהות מסבכות ומפלילות אלו, לא ניתן הסבר מספק מפיו של המערער.

43. קשה אפוא שלא להבחין כי גרסת הסמים הכבושה היא סיפור בדים תלוש שנתפר בתפרים גסים, למידות הראיות המשמעותיות שהוצגו לחובת המערער. בשים לב לכך

שגרסה זו נכבשה זמן כה רב והועלתה רק משתמו ראיות התביעה ולאחר שנשמעה מפיו של מוניר, ואף לנוכח הקשיים הבסיסיים בפרטיה – לא רק שמשקל הגרסה נמוך עד מאוד, אלא שהיא נעשית כחרב פיפיות כלפי המערער ומתווספת אף היא לראיות לחובתו (קדמי, בעמ' 505).

סיכום ביניים

44. משקלול האמור, ניכר כי הצטברה מסכת ראיות משמעותית לחובת המערער, המלמדת על מעורבותו ברצח המנוח ועל זיהויו כרוצח. כפי שפורט, למערער היה מניע מובהק לנקום במנוח על רקע דקירתו בפניו, והסכסוך הפעיל שבין השניים רק תידלק מניע זה לאורך השנים. בנוסף, במהלך מתוכנן ומחושב, ימים ספורים קודם הרצח המערער וחרביו הביאו רכב גנוב מקליליה – אותו הרכב שתועד עוקב אחר המנוח ושמנו יצא הרוצח, אותו הרכב שלוחית הרישוי שלו נמצאה בסמוך לביתו של המערער, ואותו הרכב שאותר שרוף כליל סמוך מאוד לנקודה שבה המערער חבר למוניר וממנה נסעו מחורה ללוד. מלבד הכנת הרכב, המערער עמל ליצור לעצמו אליבי שקרי באמצעות השארת מכשיר הטלפון הרשמי שלו בלוד, תיעוד עצמי בתחנת הדלק, ההימלטות החפוזה ליריחו עוד באותו הלילה וגם לפי הצעת אמו כי היה חבול ומטופל בעת האירוע. על ראיות משמעותיות אלו, מצטרפים גם שקריו הבוטים והמהותיים של המערער אל מול גרסתו הכבושה והמחוררת, אשר יחדיו מטילים צל כבד על אשמתו ברצח המנוח.

45. כשלעצמי, הצטברות מכלול הראיות יחדיו, מקימה מסקנה לכאורית איתנה ומבוססת בדבר אשמתו של המערער ברצח המנוח. כל זאת, בעוד שמנגד ההסבר החלופי שהציע המערער לראיות אלו אינו מיישבן אחת-אחת כראוי ואף אין בו כדי להוות גרסה שלמה המעניקה מענה הולם להצטברותן של הראיות יחד; וזאת, מבלי לגרוע מחובת בית המשפט לבחון בעצמו את מכלול התרחישים האפשריים (ראו והשוו: ע"פ 3965/22 טל נ' מדינת ישראל, פסקאות 22 ו-28-32 (30.3.2023)).

בכך, הוכחה אפוא מעבר לספק סביר אשמתו של המערער ברצח המנוח.

46. בהגיענו עד הלום, הרשעת המערער ברצח המנוח הוכחה כאמור אף מבלי להידרש, כמעט בכלל, לפעולת הדיכוב; לבטח שלא בהתייחס לתוצרי הדיכוב אשר כשרותם נמצאת במחלוקת. משמעות הדבר היא כי הרשעת המערער נסמכת על אדנים

מוצקים ואיתנים גם ללא בחינת הטענות בדבר פגמים שנפלו בהפעלת המדובב, והשפעתם על תוצרי הדיבוב.

יחד עם זאת, מאחר שפעולת הדיבוב ותוצריה מספקים מקבץ ראיות משמעותיות אשר מצויות בלב התיק שלפנינו ואשר יש בהן כדי לחזק אף יותר את הרשעת המערער – אפנה לבירורן כעת.

תוצרי הדיבוב

47. באופן גס, ניתן לחלק את תוצרי הדיבוב הרלוונטיים לשלושה ראשים – האחד, פרטי חקירה "מוכמנים" שמסר המערער למדובב; השני, פרטי מידע אותנטיים ומגוונים המתייחסים, באופן ישיר או עקיף, לאירוע הרצח או להתרחשויות לפניו ולאחריו; והשלישי, הודאות המערער בפני המדובב.

אשוב ואזכיר כי נקודת המוצא שאימצתי לפסק דין זה היא כי בבחינת תוצרי הדיבוב, אתייחס רק להקלטות שיחות הדיבוב ותמלולן, בעוד שהודעות המדובב ועדויותיו – יותרו בקרן זוית.

אגש כעת לבחינת תוצרי הדיבוב, ראשון ראשון ואחרון אחרון.

פרטי מידע מוכמנים

48. נדבך ראיתי משמעותי לחובת המערער מצוי בפרטים המוכמנים שמסר בשיחותיו עם המדובב. פרטים אלו – אשר היו ידועים לרוצח – נמסרו מפי המערער בטבעיות, חלקם בשיחה שוטפת וחלקם בשעת תסכול ולחץ, באופן המלמד על כנות המידע ואיכותו. מנגד, המערער לא הציג הסבר משכנע להיכרותו עם פרטים אלו, וגם טענותיו כי למד על הפרטים המוכמנים מפיו של המדובב או מתיעוד הרצח שדלף לרשת האינטרנט – אין להן על מה לסמוך.

49. כבר באחת השיחות הראשונות שבין המערער לבין המדובב, השניים דיברו על תיעוד הרצח כפי שדלף לרשת האינטרנט. בין השאר, תיאר המערער: "ראיתי שיש אחד, היה מדבר עם אחד, איפה זלת של הרכב, רצה לעלות לרכב, הסתובב ודפק אותנו, זה היה

בסרטון, ראיתי אותו, ההוא בא יוצא מהחנות, ועומד בדלת של הרכב, מדבר עם מי שברכב, שואל אותו האם הוא רוצה לשתות" (ת/4, עמ' 23).

אכן, תיאור זה של הרגעים שקדמו לרצח מהימן לאשר התרחש. ואולם בעוד שאת הפרטים החזותיים של הרצח ניתן היה ללמוד מהתיעוד הויזואלי וחסר הקול שדלף לרשת האינטרנט, תמוה הכיצד ידע המערער לספר על חילופי הדברים שבין המנוח לבין בן דודו, אשר נהג ברכב? זאת, באופן שעולה בקנה אחד עם עדות בן הדוד שהעיד כי ברגעים הספורים קודם מותו של המנוח, השניים "צחקו על השתייה" ועל כך שהמנוח הביא לו סודה במקום קולה (נ/3, ש' 38-41; פרו' הדיון בעמ' 212, ש' 11-12). למעשה, גם אם אניח לטובת המערער כי ניתן לראות בסרטון את המנוח יוצא מהחנות עם בקבוק שתייה בידו כשהוא ניגש אל הרכב, עדיין נותרת משרעת רחבה ביותר של חילופי דברים אפשריים בין המנוח לבן דודו ברגעים אלו.

אין הכרח אפוא שהמנוח ובן הדוד שוחחו דווקא על השתייה, ומכאן שתיאור זה מפיו של המערער, יותר ממלמד על כך שהלה שמע זאת כמו אוזניו עת נכח בזירת הרצח ולא הסיק זאת על סמך צפייה בתיעוד הרצח לבדו.

50. על אותה הדרך, גם אמרתו של המערער כי בשניות שקדמו לרצח, למנוח "לא הייתה הזדמנות שידבר, אין הזדמנות" (ת/7, עמ' 17 ש' 30), היא קביעה שקשה לבססה רק על סמך התיעוד החזותי של הרצח שדלף לאינטרנט אשר נעדר קול. אמנם, בתיעוד האמור נראה שביצוע הרצח ארך שניות אחדות בלבד, אולם גם בפרק זמן זה ייתכן כי המנוח זעק לחלל האוויר או צעק לעברו של היורה. תרחיש שכזה הוא כה אינטואיטיבי, כפי שאף סבר המדובר בתמיהתו – "יש כאלה שצועקים, אומרים מילה..." נכונים הדברים ביתר שאת, משצפייה מדוקדקת בביצוע הרצח מלמדת כי המנוח הסב את מבטו לכיוון הרוצח כבר כאשר הלה פתח את דלת רכב המזדה, יצא ממנה, שעט לקראתו ורק אז ירה לעברו של המנוח. משמעות הדבר, כי הגם שהרצח בוצע במהירות, הייתה שהות מסוימת למנוח לצעוק או להגות דבר מה.

משכך, קביעתו הבטוחה של המערער כי המנוח לא הוציא הגה מפיו, מלמדת אף היא על כך שאת מידע זה הכיר המערער לא בזכות צפייתו בתיעוד הרצח שדלף, אלא כתוצאה מנוכחותו הישירה ברצח.

51. עוד הוסיף ומסר המערער למדובב בביטחון מוחלט כי לא ניתן לזהות את היורה מאחר שהיה "רעול פנים" (ת/4, עמ' 23). למעשה, היה זה פריט המידע הראשון שמסר המערער למדובב על אודות הרצח, בהסתמך על התיעוד שדלף לאינטרנט, לדבריו.

ואולם, גם את פריט מידע זה קשה להסיק רק על סמך צפייה בתיעוד הרצח שדלף. תיעוד זה הוא באיכות לא-מיטבית, בלשון המעטה, וכשם שהחוקר סבן אשר צפה בסרטון התקשה להעריך על בסיסו אם הרוצח רעול פנים אם לאו (פרו' הדיון בעמ' 437, ש' 14), זוהי גם התרשמותי מצפייה בתיעוד זה. מעבר לכך, אפילו בתיעוד נוסף של הרצח, באיכות טובה עוד יותר, קשה עד מאוד להבחין אם פניו של הרוצח גלויות אם לאו (ת/96א). קביעתו של בית המשפט המחוזי בעניין זה הסתמכה על עדות גב' פלאסטיין, אשר ישבה במרחק מטרים ספורים מאירוע הרצח והבחינה שהרוצח "רעול פנים" כאשר הוא עוטה על פניו "כפיייה" (פרו' הדיון בעמ' 249-250).

על כן, גם ידיעתו של המערער כי הרוצח היה רעול פנים, לא באה אליו מצפייה בתיעוד הרצח גרידא; לא כל שכן, במידת הנחרצות והביטחון שביטא המערער ביחס לפריט מידע זה.

52. אם לא די בפרטים המוכמנים לעיל שהכיר המערער, הוא אף שיתף את המדובב בפרטים מוכמנים נוספים, אשר לא יכול היה להכירם דרך צפייה בתיעוד הרצח שדלף. בעוד שאת הפרטים ביחס לירי עצמו כאמור, המערער מסר למדובב במהלך שיחה נינוחה בין השניים, אשר ניכר בה אף קורטוב של התרברבות או תחושת סיפוק; את הפרטים המוכמנים הנוספים, מסר המערער ברגעים של חרדה כשהבין לאחר אחת החקירות שהאליבי שלו הופרך (ת/7).

מעמד זה שבו המערער חש כי רשויות החקירה סוגרות עליו, נוסך אותנטיות לדבריו של המערער. זאת, באופן המלמד על כנות פרטי המידע, ועל מקורם בידעתו הפנימית והאישית ולא כפרטים שנחשף אליהם ממקור חיצוני.

53. כאמור לעיל, בתום אחת מחקירותיו של המערער במשטרה, התחוויר לו כי גורמי החקירה חשפו את האליבי השקרי שהציג. בעקבות זאת, הוא שב לתאו בוכה וחרד, והמדובב אשר הבחין אף הוא כי "אתה חזרת והמצב שלך היה גרוע אני מסתכל עליך, כמו שלא יודע מה, מהפנים שלך ידעתי שהבאת איתך אסון", שאל אותו "למה אתה חזרת ככה? מה יש? הם תפסו עליך משהו?". בגילוי לב, המערער שיתף את המדובב כי חוקרי המשטרה

בדקו את סרטוני תחנת הדלק בלוד, ולא נמצאה עדות לנוכחותו בשעת הרצח. בשלב זה, השניים ניסו להבין מי "פתח" על המערער, כאשר החשוד המרכזי היה מוניר, והמערער אישר כי הלה הוא שאסף אותו לאחר הרצח ויחדיו נסעו ללוד.

בכל זאת, המדובר ניסה לחזק את ידיו של המערער והמשיך לברר אלו ראיות מפלילות עלולות להיות בידי המשטרה לחובתו. כך, במהלך השיחה שבין השניים, חשף המערער לא-מעט פרטים מוכמנים – בתוך כך, השיב פעמיים בשלילה לשאלת המדובר אם "הנשק נתפס" (עמ' 4 ש' 37-38); הוסיף כי הכדורים נקיים מטביעות אצבע (עמ' 6 ש' 38-עמ' 7 ש' 1); הדגיש כי כשנסע עם הרכב ברחבי הכפר, עטה על פניו מסכה (עמ' 5 ש' 32-33); ואף הבהיר למדובר כי הרכב שבו נעשה שימוש היה ללא "מספרים" (עמ' 5 ש' 28-29).

54. בנוסף, משנשאל על-ידי המדובר האם "הרכב נתפס? זה שהיה בו הרצח" השיב המערער כי הוא נשרף (עמ' 7). בנקודה זו, המדובר המשיך להתעמק ושאל "הרכב שנשרף איפה זרקת אותה ברחוב, נראית?" כאשר על כך השיב המערער "לא, רחוק [...] רחוק רחוק" (עמ' 12 ש' 1-4).

בהקשר זה, גם אם אניח לטובת המערער כי בחקירה שנערכה קודם שיחת הדיבור, הובאה לידיעתו העובדה כי הרכב נתפס שרוף, כך שלא מדובר בפרט מוכמן במלוא מובן המילה; בכל זאת, תחושתו הבולטת של המערער כי בכך "נתפס" – מלמדת שהוא ידע את מצבו של הרכב לאשורו, עוד קודם לחקירתו. מעבר לכך, גם ביחס לשריפת הרכב המערער מסר פרט מוכמן לחלוטין והוא ביחס למיקומו של הרכב השרוף – "רחוק רחוק", בעוד שאף לדבריו פרט זה לא הובא לידיעתו קודם לכן על-ידי חוקרי המשטרה או מאן דהוא.

55. מנגד, התמודדותו של המערער עם כובד משקלן של ראיות מפלילות אלו, הסתכמה בהכחשה עלומה של הנאמר בהקלטות השיחות עם המדובר – בתחילה אמר "אין דבר כזה שהיינו מדברים על הרצח"; בהמשך, התכחש אפילו למשמע קולו בהקלטה באומרו "אין דבר כזה, אני לא אמרתי דבר כזה"; ובשלב מסוים, טען בתוקף שבסך-הכול חזר אחרי דברי המדובר (פרו' הדיון בעמ' 704-706).

56. הנה כי כן, ברגעים של חוסר אונים, כשהוא חש עומד להילכד, המערער שיתף את המדוכב בכנות ובטבעיות בפרטים מוכמנים, באופן שמתווסף אף הוא למסכת הראיות המכבידה לחובתו המלמדת על אחריותו לרצח המנוח.

פרטי מידע המתייחסים לאירוע הרצח

57. מלבד הפרטים המוכמנים המלמדים ישירות על מעורבות המערער ברצח המנוח, ניתן לדלות לא-מעט פרטי מידע שמסר המערער למדוכב במהלך שיחותיהם השוטפות המלמדים אף הם על מעורבותו ברצח.

58. כך למשל, המערער שיתף בפתיחות את המדוכב בסכסוך העכור שבינו לבין המנוח, אשר התעצם בעקבות הדקירה בפניו מספר שנים קודם לכן. כפי שהובא לעיל בהרחבה, סכסוך זה צילק את המערער בפניו ובנפשו, והטריד את מנוחתו ימים ולילות. למעשה, גם המערער קישר בין הסכסוך למותו של המנוח, עת מסר למדוכב כי הוא "חשוד במי שהכה אותנו" – קרי חשוד ברצח המנוח (ת/3, עמ' 14-15).

59. בנוסף, החל משלב מסוים, הכתה במערער התובנה כי הוא עתיד לרצות תקופת מאסר ממושכת. הגם שהמערער כשלעצמו השלים עם תקופת המאסר הצפויה בשל גילו הצעיר, הוא שיתף את המדוכב כי הוא חושש לאמו ולאחיותיו בתקופה שייעדר מהבית (ת/7, עמ' 1, ש' 33-36). נושא זה של תקופת המאסר המשך לעניין את המערער, אשר שאל את המדוכב מה הוא העונש הספציפי בגין עבירת רצח, חישב עם המדוכב מתי ישתחרר מהמאסר והשניים אפילו דנו בפרוצדורה של שחרור מוקדם וקציבת עונש (ת/9, עמ' 19-20).

60. יתרה מזו, המערער לא חסך מהמדוכב גם פרטים על אודות אירוע הרצח עצמו, והאירועים שהתרחשו לפניו ואחריו. בין השאר, המערער תיאר למדוכב כי נסע עם חבריו לאזור יהודה כדי להביא משם רכב, ובחזרתו לישראל צולם במחסום בעודו נוסע ברכב הגנוב (ת/7, עמ' 7); חשף בפני המדוכב את שמות שותפיו, מוניר ואברהים, ואת חלוקת התפקידים ביניהם (ת/7, עמ' 4 ש' 28-30); הביע את אכזבתו ממוניר אשר חרף היכולות של רכבו, נסע במשך למעלה מ-40 דקות מחורה ללוד, לאחר שהמערער שרף את הרכב והשליכו "רחוק רחוק" (ת/7, עמ' 12); ואף סיפר למדוכב כי עוד באותו הלילה נמלט יחד עם אביו ליריחו (ת/7, עמ' 13).

בפרט, בהתייחס לשותפו אברהים, אשר נעצר יחד עמו, הביע המערער ביטחון ב"מיליון אחוז" בכך שהלה "לא יפתח" עליו, אך בד בבד היה מודע לכך שהוא מסוכן עבורו מפני שהוא "ראה הכל" (ת/7, עמ' 6).

61. גם באמירות אלו, אשר חלקן מתייחסות לרצח במישרין וחלקן בעקיפין, יש כדי להצביע על מעורבותו של המערער ברצח המנוח.

הודאות המערער בפני המדובב

62. מכאן – להודאות המערער בפני המדובב. בהקשר זה, מנה בית המשפט המחוזי שתי הודאות רלוונטיות – האחת, הודאה מפורשת שעליה נלמד אך ורק מהודעות המדובב ועדותו; השנייה, הודאה משתמעת שנשמעת גם בהקלטות השיחות שבין המדובב למערער.

כבר כאן אשוב ואזכיר כי בפתח פסק דין זה אימצתי את עמדת המשיבה בבית המשפט המחוזי שלפיה בבחינת תוצרי הדיבור אתייחס רק להקלטות ותמלוליהן. משמעות הדבר היא כי הגם שהודאת המערער המפורשת בפני המדובב היא, על פני הדברים, הודאה מלאה ברצח המנוח, ומכאן שעשוי להיות לה משקל משמעותי לחובת המערער; בכל זאת, אנפה כבר עתה הודאה זו ממסכת הראיות, מבלי להידרש לתוכנה או לקבילותה.

63. עתה, להודאה המשתמעת שנקלטה בשיחה שבין המערער למדובב מיום 8.7.2019. כזכור, לאחר אחת מחקירותיו של המערער במשטרה, הוא חזר בוכה ונסער לתא המעצר והחל לשתף את המדובב בפרטים אודות אירוע הרצח. בשלב זה, כפי שהובא לעיל, המערער חשף כי הנשק לא נתפס, כי הרכב נשרף והושלך רחוק וכי הרוצח היה רעול פנים.

אגב כך, המערער הביע את חששו מפני מוניר – המכונה "יופי", פן הלה יספר את המידע שהוא מכיר על אירועי הרצח. המדובב העמיק בנקודה זו, וכך התנהלה השיחה בין השניים (ת/7, עמ' 4-5):

"המדובב: זה יופי הזה מה הוא יודע עליך? אם הוא רוצה לדבר מה הוא יודע עליך? הוא היה הנהג?
המערער: ישבתי איתו, כשאני באתי אתה [...]"

המדובב: אחרי הרצח, אחרי הרצח הוא זה שבא לקחת
 אותך מלוד?
 המערער: אה-הא (כן – הערת המתמללת)
 המדובב: אבל הוא לא יודע כלום, הוא לא ראה אותך כדי
 שהוא יגיד שאתה רצחת ואתה משהו [...] אם הוא רוצה
 לפתוח, מה הוא פותח?
 המערער: הוא מאחוריי, הוא לא יבוא בפניי
 המדובב: אבל האם הוא יודע שאתה זה שרצחת?
 המערער: אה (כן – הערת המתמללת)
 המדובב: הוא יודע?
 המערער: אה-הא" (ההדגשות הוספו – 'א')

על יסוד האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי המערער "מודה למעשה בפה מלא
 כי הוא זה שרצח את המנוח" (הכרעת הדין, בעמ' 56).

64. ואולם, כשלעצמי, כתפי תשובתו העמומה של המערער צרות מלהחזיק משקל
 של הודאה בפה מלא בביצוע רצח.

כבר בפתח התמלול רשם המתמלל כי "ישנם משפטים לא ברורים בתמלול וזה
 מסיבה שהעצור [המערער – 'א'] מדבר ובוכה באותו זמן לכן את הדיבורים של העצור לא
 ברורים, בנוסף לכך הקול של העצור נמוך מדי". ואכן, כשהקשבת פעם אחר פעם להקלטות
 הדיבור, התרשמתי גם אני כי ישנם מקטעים בהקלטה בהם קשה עד מאוד להבין את דברי
 המערער והמדובב. בתוך כך, נמנית גם תשובת המערער לשאלת המדובב – "אה".
 ברגעים אלו ההקלטה עמוסה ברעשי רקע וקולו של המערער נשמע חלש מאוד, עד שקשה
 אפילו לקלוט את תשובת המערער או לסווגה כמענה ישיר לשאלת המדובב (ראו ביחס
 שבין הקלטה לתמלולה ב-ע"פ 2608/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(6) 267, 274
 (2005)).

זאת ועוד, גם ביאור המתמלל בצד תשובת המערער, דורש עיון. שכן, ההברה
 "אה" עשויה להתפרש בדרכים שונות, ואין הכרח כי המדובר באישור או מענה חיובי.
 כך גם עולה מעדות המתמלל שהסביר כי ההבדל בין פירושי ההברה נעוץ באופן ההגייה
 – "אם אני אומר לך אה זה כן, אם אני אומר לך אה זה למה, אם אני אומר לך אה, זה מה
 אתה אומר? הבנת. זה שתי אותיות אה, פשוט המשמעות היא אחרת איך שאתה שומע את זה"
 (פרו' הדיון בעמ' 396, ש' 27-29). במקרה שלפנינו, נכונים הדברים ביתר שאת, על רקע
 עיון בתמלילי השיחות המרובות שבין המערער למדובב המלמד כי המערער השיב לא
 אחת "אה" או "אה-הא" על שאלות שנשאל, כאשר לא מן הנמנע כי פירושו של מענה זה
 שונה בין כל מקרה ומקרה (ראו למשל, ת/7, עמ' 5, ש' 19; עמ' 11 ש' 10-15).

אם לא די בכך, גם ההליך הספציפי שבו נרשמה הערת המתמלל מסב אי-נחת במידת מה. כך תיאר המתמלל הליך זה – "אני עשיתי את זה בקובץ וורד ואחרי זה התובע הביא לי את התמליל וחתמתי לו על זה שאהה זה כן. זה מה שאני יודע [...] אני זוכר שהוא פנה אליי ואמר לי אה וזה ואני אמרתי לו כן וחתמתי ליד [...] הוא שאל אותי מה המשמעות אני אמרתי לו כן וחתמתי ליד. הוא אמר לי תרשום אני אמרתי לו כן כי זה משמעות חתמתי ליד" (פרו' הדיון בעמ' 398-399). רוצה לומר, רק לאחר שהמתמלל סיים לתמלל את כל שיחת הדיבור שארכה למעלה משעה ונפרשה על כ-25 עמודי תמלול, הוא שב וחיווה דעתו, לבקשת התובע, על כך שתשובת המערער "אה", על השאלה הספציפית שהפנה המדובב – פירושה כן. כך פירש בחלוף למעלה משעה כאמור, ומבלי ששמע בסמוך את ההכרה המדוברת – למרות העובדה שבעצמו העיד כי במקרה שלפנינו ההבדל שבין הפירושים השונים להכרה זו נעוץ אך ורק בצלילה.

לבסוף, גם לגישת אלו המצדדים בכך שתשובת המערער "אה" פירושה כן; בכל זאת, קשה להלום שתשובה מעין זו תהא בגדר "הודאה בפה מלא" ברצח המנוח.

65. מכאן, מתבקש לבחון את טענת המשיבה שלפיה אמנם המערער לא מסר הודאה סדורה ומפורטת בפני המדובב, אולם בכל זאת יש להתחשב במכלול דבריו כ"סיפור הודאה" רחב ואותנטי.

על פני הדברים, מפתה לאמץ טענה מעין זו – אך לטעמי, במקרה שלפנינו, מדובר בצעד אחד יותר מדי. אכן, היכרותו של המערער עם הרצח והאירועים שהתרחשו לפניו ואחריו, מסבכת אותו עד מאוד במעורבותו ברצח, ומוסיפה משקל של ממש לחובת זיהויו כרוצח המנוח. הגם שלא מצופה כי הודיית נאשם בפני מדובב תהיה קוהרנטית ומלאה אלא שייתכן כי יישמטו פרטים במסגרת הודיה זו (ע"פ 2094/15 אטיאס נ' מדינת ישראל, פסקה 54 (1.9.2016) (להלן: עניין אטיאס)); בכל זאת, אני סבור כי נותר מרחק מה בין פרטי המידע שמסר המערער לבין "סיפור הודאה" כטענת המשיבה.

בשיחותיו בתא המעצר המערער שיתף את המדובב במקבץ פרטים נכבד על אודות אירוע הרצח – החל מפרטים מוכמנים על רגעי הירי במנוח, דרך ההכנות לרצח וההימלטות אחריו וכלה בתחושותיו הכמוסות באשר למות המנוח. אף שצירוף רסיסי פריטים אלו יחדיו יוצר תמונה עגומה בעלת משקל נכבד במסכת הראיות לחובת המערער, כינויים בתור "סיפור הודאה" – מוקשה בעיניי.

66. קביעה זו ביחס למשקל אמירת המערער, כמו גם ביחס לסיווג הנכון של אמרותיו, אינה מעלה ואינה מורידה מהוכחת אשמתו ברצח המנוח. כמובא לעיל, לחובת המערער ניצב מסד ראייתי משמעותי המלמד כשלעצמו על זיהויו כרוצח המנוח. לכך, מצטרפים הפרטים המוכמנים שמסר למדובב, כמו גם אמירותיו הנוספות המלמדות על מעורבותו ברצח, אשר נודע להם משקל של ממש גם מבלי לכנותם כהודאה. ומכאן, שתשובתו של המערער – "אה" – על סגולותיה ומגרעותיה, אינה תורמת ואף אינה גורעת מאשמת המערער שהוכחה מעבר לספק סביר.

67. בשולי הדברים, קשה להתעלם מהאיכות הירודה של הקלטות שיחות הדיבוב, אשר בעטיין נפגם וחסר חלק משמעותי מהראיות. בהקשר זה, אשוב על עמדתי כפי שהבעתי כבר לפני למעלה מעשור כי "אין סיבה, לאור האמצעים הטכנולוגיים הקיימים כיום, כי הקלטות המבוצעות על ידי המשטרה יהיו חלקיות וכי הגיעה העת כי משטרת ישראל והממונים על רשויות החקירה ימצאו את הפתרונות הטכנולוגיים המתבקשים על מנת שפעולות חקירתיות כאלה, המתבצעות בתאי המעצר, יבטאו בצורה ברורה ושאינה מותירה מקום לספק בדבר תוכנו של דו-שיח המתקיים בין מדובב לבין נאשם" (תפ"ח (מחוזי חי') 5976-01-10 מדינת ישראל נ' פלוני, בעמ' 23-25 (30.12.2012)).

הפגמים בהפעלת המדובב והשפעתם על קבילות תוצרי הדיבוב ומשקלם

68. במקרה שלפנינו, הן המערער הן המשיבה הכירו בכך שנפלו פגמים מסוימים בהפעלת המדובב אשר עלולים להשליך על קבילות תוצרי הדיבוב ומשקלם. בעיקרם, פגמים אלו נסובים על אי-הקפדה נאותה של היעדר קשר כלשהו בין צוות החקירה לבין המדובב – החל מהמפגש שבין החוקר סבן לבין המדובב, עובר להפעלתו; דרך ההתאווורויות של המדובב בימ"ר; וכלה בחקירת המדובב על-ידי החוקר שמש, אשר במובן מסוים היה חלק מצוות החקירה.

בהתייחס לפגמים אלו, המחלוקת שבין הצדדים התמקדה במשקל שיש לייחס להם ולהשפעתם על תוצרי הדיבוב – בעוד שלשיטת המערער מדובר בפגמים כה חמורים היורדים לשורש עבודתו של המדובב כך שיש לפסול את כל הראיות שנובעות מפעולת הדיבוב; לעמדת המשיבה, מדובר בפגמים בעלי השפעה מסויגת בלבד אשר אין בכוחם כדי לפסול את תוצרי הדיבוב.

69. לעיתים, ההליך הפלילי, על מורכבותו, ובשל השאיפה להגיע לחקר האמת, מצריך שימוש בתחבולות ובפעולות חקירה מתוחכמות. מכוחו של צורך זה, נקבע זה מכבר כי לחוקרי המשטרה מותר להערים על הנחקר באמצעות תחבולה או תרגיל חקירתי (ע"פ 5066/18 דוקוב נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (4.9.2022)).

כך גם, ההלכה הפסוקה הכירה בשימוש שעושה המשטרה במדובבים במטרה לחלץ ראיות מפלילות נגד חשודים, ובתרומתו של אמצעי חקירה זה לחקר האמת. על פי רוב, מדובר בעציר או אסיר המשתף פעולה עם המשטרה או שהוא סוכן משטרה סמוי כשהוא אקראי בתא המעצר יחד עם החשוד. בדרך זו, לעיני החשוד נוצרת מציאות מדומה שלפיה דווקא האיש שחולק עמו את התא – אינו קשור לחקירתו (יניב ואקי דיני ראיות ב 897 (2020) (להלן: ואקי, דיני ראיות)). אט-אט, כך לפחות מצפים גורמי החקירה, יפתח החשוד את סגור ליבו ויפרוט את מעלליו בפני שותפו לתא, מבלי שהלה יודע כי בכך הוא כורה בור לעצמו (ראו דברי הנשיא מ' שמגר ב-ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח (3) 57, 69-71 (1984)).

ביחס להשגת הראיות בדרך זו, נקבע זה מכבר כי אין בעצם הפעלת המדובב תרמית פסולה ומשכך ככלל ועל פני הדברים תהיינה הראיות קבילות (ע"פ 476/79 בולוט נ' מדינת ישראל, פ"ד לה (1) 785, 786-787 (1980)).

יחד עם זאת, לצד ההכרה בשימוש באמצעי של הפעלת מדובב, נקבעו סייגים לנקיטה באמצעי זה ולכשירות תוצריו. בין השאר, וככלל אצבע, תוכשר פעולת המדובב כל עוד לא הופרו זכויות החשוד להימנע מהפללה עצמית, כל עוד לא נפגעו הזכות להליך הוגן ושורת עשיית הצדק וכל עוד נשמרו חופש הבחירה והאוטונומיה שלו (ע"פ 5956/08 אל עוקה נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (23.11.2011)).

בעניין זה, הבהרתי בעבר כי אף אין בעצם העובדה שהחשוד אינו מודע לכך שמדובר בפעולת חקירה וסבור בטעות כי הוא מנהל שיחת חולין עם עצור אחר כדי לפגוע בזכותו לאי-הפללה עצמית. נכונים הדברים גם כאשר המדובב משוחח עם החשוד באופן "אקטיבי" ומנסה לדלות ממנו פרטים על מעורבותו במעשים שבהם הוא חשוד. זאת, בין היתר מאחר שעל דרך הכלל, אין המדובב כופה על החשוד לשוחח עמו,

ובאפשרותו לבחור אם להפר את שתיקתו ולמסור למדוכב פרטים שהוא נמנע מלחשוף בחקירתו, אם לאו (ע"פ 7482/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 33 (15.7.2021)).

בנוסף, במרוצת השנים נקבע כי על המדוכב אסור לפעול באופן שנועד לשבור את רוחו של החשוד או להפעיל עליו לחץ פסול לדוגמה באמצעות איומים; נאסר עליו להעניק לחשוד "ייעוץ משפטי", שכן פעולה זו שמורה ליחסים המיוחדים שבין החשוד לסנגורו; ואף נאסר על המדוכב להוליך את החשוד לבחירת סניגור אחד על פני אחר (ואקי, דיני ראיות 897-900).

70. זאת ועוד, כפי שנמסר מפיו של קצין המדוכבים הארצי בעניין ע"פ 2868/13 חייבטוב נ' מדינת ישראל (2.8.2018) (להלן: עניין חייבטוב), בשנת 2009 הוקמה חוליית דיכוב ארצית עם קציני דיכוב שכפופים לקצין הדיכוב הארצי ולא ליחידות החוקרות. בנוסף, הותקן נוהל סודי להפעלת מדוכבים אשר מתעדכן מעת לעת. במסגרתו, על מנת לשמור על הפרדה בהפעלת המדוכב נקבע כי:

"המדוכב מבודד מצוות החקירה ואין מגע ישיר ביניהם – תדרוך המדוכב נעשה על ידי קצין הדיכוב המחוזי ולא על ידי צוות החקירה, גביית הודעות מהמדוכב נעשית על ידי שוטר שאיננו חלק מצוות החקירה" (עניין חייבטוב, בפסקה 79)

הנחיה זו ודומותיה, נועדו בין היתר למנוע "זליגה" של פרטים מתיק החקירה לחשוד במהלך פעולת הדיכוב. שכן, בכך עלולים להזדהם תוצרי הדיכוב, האותנטיות של דברי החשוד וגם כנות עדותו של המדוכב עצמו (עניין אטיאט, פסקה 44). בהתאם, לא די בטשטוש הגבולות בפני עצמו כדי להטיל דופי בתוצרי הדיכוב אלא שהמוקד יהא בבחינה האם התקיים קשר כלשהו בין ידיעתו של המדוכב על אי-אלו פרטי חקירה לבין תוצרי הדיכוב משיחותיו עם החשוד (ראו והשוו: ע"פ 2478/12 אגבריה נ' מדינת ישראל, בפסקה 18 (13.5.2015)).

מן הכלל אל הפרט

71. במקרה שלפנינו, טענות המערער ביחס להפעלת המדוכב מסתכמות בעיקרן בארבעה פגמים עיקריים, הנפרשים עוד קודם להפעלתו של המדוכב, דרך שיחותיו בפועל עמו ועד לרגעים שבתום הליך הדיכוב, לקראת קליטת תוצריו.

כבר עתה ייאמר כי בעניין זה, בהתייחס לפגמים שנפלו או לא בהפעלת המדובב, מקובלות עליו במלואן המסקנות העובדתיות של בית המשפט המחוזי. זאת, הן לגוף הטענות הן מאחר שלא הוצג טעם טוב וממשי לסטות מקביעות אלו (ראו, בדבר התערבות בממצאי הערכאה הדיונית ביחס להפעלת מדובב: ע"פ 4029/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 54 (10.7.2012)).

ייעוץ משפטי

72. תחילה, אסיר מן הדרך את הטענה הראשונה שלפיה המדובב העניק ייעוץ משפטי פסול למערער בשני היבטים – האחד, ייעץ לו שלא להרחיב בדיבור במהלך החקירה; והשני, מסר לו פרטים הקשורים בטענת האליבי שלו.

אכן, ברגעים מסוימים המדובב הלהיט את המערער, כך למשל כשאמר לו "תגיד לו [לחוקר – י' א'] לך תזדיין, אל תפחד" (ת/3, עמ' 24 ש' 13), וברגעים אחרים הציע לו שלא לדבר הרבה בחקירות. בדרך זו של התרברבות מסוימת וזלזול כלפי החוקרים, ביקש המדובב לרכוש אט-אט את אמונו של המערער. משכך, הסיווג המתאים לשיחות שבין המערער לבין המדובב אינו "ייעוץ משפטי" אלא שיחה שוטפת שבין עבריינים החולקים יחדיו תא מעצר (ראו פסק דיני ב-תפ"ח (חיפה) 18358-01-09 מדינת ישראל נ' שאלתיאל, עמוד 66 (22.3.2011)). כך גם התייחס סנ"צ עמר, אשר במשך תקופה ארוכה היה קצין המדובבים הארצי, לחילופי הדברים שבין השניים (פרו' הדיון עמ' 747 ש' 1).

בפרט, טענת האליבי במהותה הועלתה לראשונה מפיו של המערער. כך למשל, כבר בשיחתם הראשונה, חשף המערער כי "כשהוא [המנוח – י' א'] נפטר אני הייתי בלוד בתחנת דלק, מצולם, הם לא רוצים להביא את [לא ברור] אתה מבין? האחים של הזונה, אני הייתי בתחנת דלק וזה מצולם" (ת/3, עמ' 20 ש' 17-20). בדברים אלו ניכר כי המערער לבדו הבין את חשיבות הטענה ותכליתה, בעודו מתרעם כי החוקרים לא בדקו את המצלמות בתחנת הדלק. תרומת המדובב בעניין זה התמצתה בכך שלימד את המערער כי טענתו מכונה "אליבי", והמערער מעצמו הבין כי טענתו אכן מתיישבת עם מונח זה:

"המדובב: [מקריא מתוך פרוטוקול דיון – י' א'] [...]
האליבי, עדיין לא נבדקו במאה אחוז.
המערער: מה זה אליבי?
המדובב: האליבי זאת אומרת כמו למשל עכשיו יבואו להגיד ב' [המדובב – י' א'] היה פה [...] היה פה, הוא גנב את הבקבוק הזאת [...] אני ב' [המדובב – י' א'] אומר לא,

אני לא הייתי פה, אני הייתי בתל אביב [...] יש לי הוכחה שהייתי בתל אביב [...] זה קוראים לה אליבי. המערער: אליבי כן [...]
 המדובב: כנראה החלק שאמרת לו עליו, הוא ילך לבדוק המערער: בתחנת הדלק המדובב: בתחנת הדלק המערער: המצלמות המדובב: המצלמות, זה החלק אשר עדיין לא בדקו אותו" (ת/4, עמ' 1-2)

73. מעבר לאמור, גם אילו אניח כי דברי המדובב חרגו משיחה עבריינית שגרתית, בכל זאת, עוצמת העזרה שהציע המדובב – נמוכה עד מאוד. שכן, לא מדובר במקרה שבו המדובב הסית את החשוד נגד עורך דינו, או ייעץ להחליפו באחר (עניין חייבטוב, בפסקה 106); לא מדובר במקרה שבו המדובב הכניס מילים לפיו של חשוד במטרה להטעות את גורמי החקירה; ואף לא במקרה שבו דחק המדובב בחשוד לחתור להסדר טיעון אשר עשוי להיטיב עמו (ע"פ 6021/11 יוסף נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (24.2.2014)).

בענייננו, דבריו של המדובב אל המערער בעניין זה התמצו באמירות כוללניות ופשטניות, הא ותו לא. לא מדובר אפוא בייעוץ משפטי אשר יש בכוחו כדי להשפיע על קו ההגנה של המערער או שיש בו כדי לפגוע בזכות ההיוועצות או בשאר זכויותיו כחשוד. מכאן, שנדחית הטענה בדבר ייעוץ משפטי פסול.

קשר עם היחידה החוקרת

74. שלושת הפגמים הנוספים אליהם הפנה המערער מתייחסים להתנהלות היחידה החוקרת. המכנה המשותף להם הוא הטענה כי בין המדובב ליחידה החוקרת התקיים קשר אסור, המשפיע על קבילות תוצרי הדיבוב ומשקלם.

פגם ראשון, עניינו הטענה כי עובר להפעלתו, שוחח המדובב עם החוקר סבן על הפעלתו ועל פרטי החקירה, באופן שחרג מהגבולות המותרים; פגם שני, עניינו הטענה כי הקשר הפסול של המדובב עם היחידה החוקרת המשיך גם במהלך ההפעלה, עת המדובב יצא להתאווורויות במשרדי הימ"ר – במהלך הדיבוב; ופגם שלישי, עניינו הטענה כי נפל פגם בכך שחוקר הנמנה על צוות החקירה – דודי שמש, הוא גם מי שגבה את הודעות המדובב.

75. כאמור, הפגם הנטען הראשון הינו כי עובר להפעלתו, שוחח המדוכב עם ראש צוות החקירה – אייל סבן, והוא אשר תדרך את המדוכב לקראת שיחותיו עם המערער.

התנהלות זו, כשלעצמה, נבעה כתוצאה מהתרחשות לא-טבעית, אך גם לא נדירה, בשרשרת הפעלת המדוכב (פרו' הדיון בעמ' 760 ש' 24-25). במועד הפעלת המדוכב היה קצין המדוכבים של מחוז דרום בחופשה בחו"ל, ולכן הסכם הפעלת המדוכב נחתם במחוז מרכז מול קצין המדוכבים המחוזי – רפ"ק אבי סילברה (ת/2). במעמד החתימה, סילברה תדרך את המדוכב, קבע עמו סיפור כיסוי ואף סוכמו קודים לשעת חירום (פרו' הדיון בעמ' 779 ש' 23-25). לאחר מכן, לצורך הפעלתו, נסע המדוכב ליחידה החוקרת בדרום. שם, עוד לפני ההפעלה, בהנחיית ראש מחלקת תשואל בימ"ר, המדוכב נפגש עם החוקר סבן (פרו' הדיון בעמ' 793 ש' 4-5).

כפי שנלמד מעדויות החוקרים וגורמי המקצוע, פגישה מעין זו שבין המדוכב לגורמים מצוות החקירה, עובר להפעלת המדוכב, אינה בעייתית כשלעצמה ואף מדובר בהתנהלות נדרשת. בין השאר, לצורך היכרות בסיסית בין צוות החקירה לבין המדוכב וכדי להכניסו לפעולה באופן שלא יעורר את חשדו של החשוד (כך לפי סנ"צ עמר – פרו' הדיון בעמ' 754 ש' 17-19, ועמ' 756; לפי רפ"ק סילברה – פרו' הדיון בעמ' 786 ש' 8-11; ולפי סנ"צ כרבי – פרו' הדיון בעמ' 797 ש' 20-23). מעבר לכך, הגם שתיאום סיפור כיסוי וקודים לשעת חירום הם באחריותו של קצין המדוכבים והוא אשר מעביר מידע זה ליחידה החוקרת; במקרים חריגים, כבענייננו, שבו המדוכב תודרך במחוז אחר, ניתן להבין גם וידוא של סיפור הכיסוי והקודים לשעת חירום בין המדוכב לבין היחידה החוקרת, עובר להפעלה (כך לפי סנ"צ עמר – פרו' הדיון בעמ' 754 ש' 19-22, 27-28; ולפי רפ"ק סילברה – פרו' הדיון בעמ' 786 ש' 9-10).

76. במקרה שלפנינו, רפ"ק סבן הוא שקיבל את פניו של המדוכב והשניים קיימו פגישה קצרה ותכליתית. על טיבה של פגישה זו ועל מה שנאמר בה, ניתן ללמוד ממזכר שערך רפ"ק סבן בסמוך (ת/41):

"היום בסביבות השעה 12:00 הגעתי למרחב נגב שם נפגשתי עם המדוכב שאמור להכנס לתא המעצר יחד עם העצור מחמד עשוי [המערער – א' א'] היום. אחרי שלום שלום אמרתי למדוכב שמדובר בתיק רצח שהיה בישוב חורה לפני בערך 3 שבועות, תיאמנו סיפור כיסוי למדוכב לפיו הוא עצור של תחנת רהט בגין סחר באמל"ח, הגיע מהצפון ויש לו שותף שלא יודע מה עלה בגורלו אם נעצר

או לא. תיאמנו יחד את הקודים למצוקה או היועצות עם עו"ד ורשמתי אותם ביומן עמדה. המדובב שאל אותי איך הוא (מחמד) מתנהג בחקירות אמרתי לו שהוא לא משתף פעולה באופן מלא ולא עונה לשאלות קשות אלא עונה רק על מה שנוח לו. לשאלתו של המדובב אם עצור לבדו בתיק עניתי שישנם עצורים נוספים בתיק אולם לא פירטתי. תיאמתי איתו שמחר נשלוח אותו לחקירה. זה הכל".

עינינו הרואות כי מלבד היכרות בסיסית, המדובב ורפ"ק סבן שוחחו על מספר פרטים נוספים ביחס לחקירת המערער – סבן לא רק וידא את סיפור הכיסוי עם המדובב, אלא תיאם עמו מלכתחילה סיפור זה; מסר לו כי הרצח ארע לפני כשלושה שבועות; יידע אותו כי ישנם עצורים נוספים; ושיתף אותו בכך שהמערער לא משתף פעולה בחקירותיו.

בצד זאת, חשוב להדגיש כי בית המשפט המחוזי קבע כממצא עובדתי שבמהלך המפגש שבין סבן למדובב לא נמסרו פרטי מידע נוספים שאינם מנויים במזכר, ולבטח שהמדובב לא נחשף לחומרים מתיק החקירה, ובכלל זאת גם לא לתיעוד הרצח (הכרעת הדין, עמ' 72).

77. מסירת הפרטים המנויים במזכר ת/41 סווגה על-ידי בית המשפט המחוזי בתור "הסגת גבול" של היחידה החוקרת לעבודת הפעלת המדובב – ונכון אני לאמץ קביעה זו. לא בכדי, הן סנ"צ עמר והן רפ"ק סילברה הדגישו כי אילו היו נחשפים בזמן אמת לקשר שבין היחידה החוקרת לבין המדובב – היו מפסיקים תכף ומיד את ההפעלה (פרו' הדיון בעמ' 784 ש' 25; פרו' הדיון בעמ' 731 ש' 1-2; פרו' הדיון בעמ' 732 ש' 11-13).

מכאן, שמבט כן על התנהלות היחידה החוקרת מלמד כי היחידה חצתה את גבול המותר והאסור במפגש ההכנה שבין סבן לבין המדובב.

78. מכאן, לפגם הנטען השני שעניינו כי במהלך הדיבוב, המדובב יצא להתאווורות במשרדי הימ"ר, כאשר החשש הוא שבכך זלג מידע מתיק החקירה לידיעתו של המדובב.

טענה זו, נדחתה בשתי ידיים על-ידי בית המשפט המחוזי אשר קבע כממצא עובדתי כי "אין כל ראייה לכך שהמדובב נפגש עם חוקרים מהצח"מ כשיצא להתאווורות, אף שלא ניתן לשלול אפשרות זאת, בהינתן העובדה שיצא להתאווורות גם במשרדי הימ"ר. אין

גם כל ראייה שהמדובר דיבר עם מי מצוות החקירה או עם חוקר ימ"ר אחר, בעת שיצא להתאוווררות". בהיעדר ראייה כאמור כי המדובר שוחח עם החוקרים במהלך ההתאוווררות, ניטל עוקצו של הפגם הנטען, גם אילו אניח כי ניתן היה להתנהל באופן הולם יותר (וראו עדותו של סילברה בפרו' הדיון בעמ' 783 ש' 17-24).

79. חרף ממצא עובדתי זה, המערער ממשיך ואוחז בטענה שלפיה במהלך ההתאוווררות נחשף המדובר לתיעוד הרצח, באופן שהוביל לזיהום תוצרי הדיבור. ואולם, בעוד שממצאיו של בית המשפט המחוזי נסמכים על ראיות מוצקות ועדויות אמינות של חוקרי המשטרה (פרו' הדיון בעמ' 185-186; ועמ' 447; ועמ' 439-438) – טענת המערער לא גובתה בראיה כלשהי.

גם לגופם של דברים, התנהלות המדובר בתא המערער ודבריו בשיחה עם המערער בהקשר זה, אינם מעוררים חשש כי הלה נחשף לתיעוד הרצח. אמנם, הוא דייק בכך שתיאר כי הרצח בוצע בלילה, כי רכב המנוח היה בצבע לבן וכי בפתח החנות שבה נרצח היו מדרגות. אולם, הדיוק בפרטים אלו, אשר ממילא אינם כה מהותיים ונדירים, נבלע ביחס לפרטים הרבים שבהם שגה המדובר על אודות הרצח. כך למשל, המדובר שאל אם הרצח היה בדקירות סכין או בירי, למרות שבתייעוד הרצח ברור שמדובר בירי; המדובר מתאר בשוגג כי רכב המנוח היה מסוג טנדר; והוא אף שאל אם עובר לרצח, המנוח נהג ברכב או ישב מאחור, למרות שאין ספק כי הוא ישב במושב שליד הנהג (ת/4 עמ' 28-23). מכאן, שאין יסוד להניח כי המערער צפה בתייעוד הרצח עובר להפעלתו או במהלכה.

למעשה, קריאה רציפה של השיח בין המערער למדובר ברגעים אלו על אירוע הרצח, מלמדת כי המדובר העלה אי-אלו פרטים אקראיים ואפשריים ביחס לרצח, במטרה לגרור את תגובת המערער.

80. לבסוף, במסגרת הפגם הנטען השלישי, מלין המערער על כך שאת חלק מהודעות המדובר גבה החוקר דודי שמש. הלה, כך לטענת המערער, נמנה על חברי צוות החקירה, ובכך הופרה בגסות ההפרדה המתחייבת שבין צוות החקירה למדובר.

את מעורבותו של שמש, ניתן במבט רחב לחלק לשלוש קבוצות: קבוצה אחת, עניינה בפעולות שביצע שמש בימים הסמוכים לרצח המנוח – הלה שוחח עם תופס לוחית הזיהוי של רכב בסמוך לבית משפחתו של המנוח, ובעקבות כך אף כתב מזכר על התפיסה; בנוסף, שמש חתום על צו חיפוש למצלמות הממוקמות סמוך לבית משפחת

המנוח בחורה, ואף ביחס למצלמות הסמוכות לביתו בלוד; והוא אף זה שהוציא צו מעצר לאברהים, אשר נחשד באותה העת כמי שנהג ברכב ששימש לרצח.

קבוצה שנייה, עניינה במעורבותו של שמש כגביית הודעות המדוכב, במהלך הפעלתו. שמש גבה את הודעתו הראשונה של המדוכב ביום 8.7.2019 בשעה 10:55 (נ/1), ובהמשך ביום 9.7.2019 בשעה 9:30 גבה את הודעתו השנייה של המדוכב (נ/2).

בין לבין, כשעה בלבד לאחר גביית ההודעה הראשונה, התנהלה חקירתו של המערער על-ידי החוקר סבן, כאשר בשלב מסוים גם שמש נכח בחדר החקירות (ת/19). לדבריו, נוכחותו בשלב זה הייתה טכנית כדי לסייע לסבן "להדפיס עדויות [...] להביא דברים" (פרו' הדיון בעמ' 823 ש' 14-15), ועוד הובהר במהלך המשפט כי שמש לא נכח בחדר בעת שהחוקר סבן הטיח במערער פרטים מתיק החקירה (פרו' הדיון בעמ' 825).

קבוצה שלישית, עניינה פעולות הרלוונטיות לחקירת הרצח שנעשו בחלוף פרק הזמן הסמוך לרצח. בתוך כך, ביום 11.7.2019 שמש השתתף בחקירת העד שאהר ג'מיל, כאשר לדבריו היה זה מאחר שהוא היה "אחרי אולפן ערבי, דובר ערבית" (פרו' הדיון בעמ' 817 ש' 31-32).

81. ייאמר מיד – כך לא ייעשה. כעולה באופן משתמע מעדויות חוקרי המשטרה בבית המשפט המחוזי, הכול הבינו כי עירובו של החוקר שמש הן בתיק החקירה, הן בחקירות המדוכב והן בחקירתו של המערער – הוא לא ראוי. בכל זאת, ואף שההפרדה הנדרשת בנוהל היא מוכרת וידועה לכול, ניסו חוקרי המשטרה, אחד אחרי השני, להפחית ממידת מעורבותו של שמש – היו שציינו כי הוא ביצע פעולות טכניות בלבד בתיק החקירה (פרו' הדיון בעמ' 812 ש' 19-20); אחרים הבדילו באופן מלאכותי בין צוות החקירה שהוקם רק ימים אחדים לאחר הרצח, לבין פעולותיו של שמש שבוצעו קודם לכן (פרו' הדיון בעמ' 808 ש' 19-23); והיו מי שפטרו מעליהם את עירוב תחומין בכך שנתלו במצוקת כוח האדם במשטרה כאמתלה (פרו' הדיון בעמ' 832 ש' 21).

הנוהל להפעלת מדוכב, ובתוכו הדרישה להפרדה בין צוות החקירה לבין המדוכב, אינו המלצה או קריאת כיוון גרידא. נוהל זה הותקן על רקע הרגישות שבהפעלת מדוכב והעובדה כי הסיכון להשחתת פעילותו ותוצריה – רובץ לפתח. לא מעט סעיפים בנוהל זה באו לעולם בעקבות תקלה מעשית בהפעלת מדוכב, אשר גורמי החקירה, גורמי

האכיפה ובתי המשפט גמרו אומר שלא לחזור עליה פעם נוספת. לפיכך, ומשעסקינן בדיני נפשות ממש, נדרשת הקפדה מלאה על הנוהל והוראותיו.

מטעם זה יש לדחות את ניסיונות ההתפלפלות שהוצגו ביחס לטיב פעולותיו של החוקר שמש. הצורך בהקפדה מלאה בין צוות החקירה לבין המדובב כרוך כאמור בחשש מפני זיהום הדיכוב ותוצריו. ממילא – מה לי חוקר בצוות החקירה ומה לי חוקר אחר, אשר אמנם אינו נמנה פורמלית על צוות החקירה, אך נקט גם נקט פעולות חקירה, נחשף לתכני החקירה ואף נכח בחקירות הנאשם והמדובב. חשש הזיהום נותר אפוא בעוזו והוא אינו מתנדף אך בשל כינוי כזה או אחר שהוענק לחוקר המשטרה.

82. טרם סיום פרק זה, אתייחס בתמצית לסוגיית הפעלת המדובב השני. הפעלת המדובב הנוסף לא הניבה תוצרים ראייתיים משמעותיים, אם בכלל, ועל כן הצדדים לא ייחסו חשיבות לתוצרי פעולת דיכוב זו.

בנוסף, הגם שלא הובהרה עד תום תכלית הפעלתו של המדובב הנוסף, לא השתכנעתי כי מכך נלמד שחוקרי המשטרה סברו שתוצרי הדיכוב הראשון אינם מספיקים להרשעת המערער. כדרכה של חקירה, לעיתים נדרשים גורמי החקירה לפעול בדרכים שונות במרוץ נגד הזמן למען השגת ראיות איכותיות ובעלות משקל. מובן אפוא כי אין בראיה אחת כדי להדיר רגלי חברתה.

אף אין מקום להשליך מתדרוך המדובב השני על-ידי רפ"ק סבן, לענייניו של המדובב הראשון. כבר נקבע כאמור כי רפ"ק סבן חרג מתפקידו לעבר פעולת המדובב. השפעתה של חריגה זו על תוצרי הדיכוב תידון בהמשך, וממילא היא עומדת על רגליה שלה ואינה מושפעת מהתרחשות כלשהי שבין רפ"ק סבן לבין המדובב השני.

גם הניסיון בערעור שלפנינו, להיבנות מפסק דיני בעניין ע"פ 7218/22 אלמלח נ' מדינת ישראל (29.1.2025) – הוא חסר תוחלת. בעוד שבעניין אלמלח, הוסתרה מעיני ההגנה ראיה משמעותית, המצויה בלב מסכת הראיות ואשר היה בכוחה כדי לשנות את קו ההגנה של הנאשם, ואף נמנע מההגנה לחקור ולשאול לעניין זה עדים המופיעים ברשימת עדי התביעה; בענייננו, מדובר בראיה שולית, אשר לא הוכח, ואף לא נטען כנדרש, כיצד חשיפתה יכלה לשנות מהכחשתו הגורפת של המערער. בנוסף, שלא כבעניין אלמלח, שבו הראיה הועברה להגנה בשלב מאוחר ביותר של ההליך, למעשה לאחר שכבר נכתבה הכרעת הדין; בענייננו, עוד בעיצומו של הליך ההוכחות, הוסר

החיסיון מעל פעולת המדובב השני, נחקרו עדים ונשמעו הוכחות נוספות, כך שזכותו של המערער להליך הוגן – לא נפגעה.

83. יחד עם זאת, לפנינו פעם נוספת שהתנהלות גורמי החקירה מעוררת אי-נחת, הפעם באולם בית המשפט המחוזי. קיומו של מדובב נוסף נודע לראשונה מעדותו של המערער, אשר סיפר כי במהלך מעצרו שהו בתאו שני מדובבים. האחד, בעת שהיה עצור בתחנת העיירות; והשני, בעת שהיה עצור בתחנת ערד.

אולם, לאחר שנחשפו המסמכים על הפעלת המדובב הנוסף, באופן תמוה ניסו חוקרי המשטרה "להעלים" את דבר קיומו. גם כאשר החלו לצוץ רמזים נוספים כי כך היה, המשיכו חוקרי המשטרה בניסיון לטיח עניין זה או להרחיק דיבורם בטענה כי מדובר בפרטים אשר חל עליהם חיסיון (פרו' הדיון בעמ' 748 ש' 23-28). רק במסגרת עתירה לגילוי ראיה חסויה שהוגשה לבית המשפט המחוזי, אישרו באי-כוח המשיבה כי אכן הופעל במסגרת החקירה מדובב נוסף.

אפילו בשלב זה, נשתכח זיכרוןם של חוקרי המשטרה ביחס למי שנתן את ההוראה להפעיל את המדובב הנוסף ולאיזה צורך; ורק סנ"צ כרבי השיב שהוא אשר נתן את ההוראה, אלא שגם הוא לא זכר את הסיבה המדויקת לשמה הופעל המדובב הנוסף.

הגם שאיני סבור שהתנהלות היחידה החוקרת בעניין זה הובילה לפגם בהגנתו של המערער, עינינו הרואות כי פעם נוספת במסגרת תיק חקירת רצח המנוח, גורמי החקירה טטו מן השורה.

הטענות בדבר השפעת הפגמים על תוצרי הדיבוב

84. בטרם אדרש לגופן של טענות, אמסגר במידה המתאימה את ההשפעה האפשרית של הפגמים שנפלו בהפעלת המדובב על הרשעת המערער ברצח המנוח. שכן, הפגמים בהתנהלות היחידה החוקרת עלולים להשפיע באופן שונה על כל אחת ואחת מביין הראיות שהוצגו בהליך שלפנינו.

כך למשל, הפגמים בפעולת הדיבוב לא יכולים להכתיב את מסכת הראיות העצמאית שנצברה לחובת המערער, וממילא גם המסקנה הנובעת מראיות אלו בדבר אשמתו של המערער – נותרה על מכוונה. על אותה הדרך, שקרי המערער וגרסתו הכבושה

והמופרכת חפים אף הם מהשפעות פגמי פעולת הדיכוב, כך שמשקלם הראייתי אינו תלוי בעוצמת הפגמים והשלכותיהם.

כמישור הבא, גם תוצרי הדיכוב אינם עשויים כולם מקשה אחת. בעוד שביחס לאמרות המערער כמשיח על פי תומו בשיחה חברית עם המדובב, ההשפעה האפשרית של פגמי הדיכוב היא מצומצמת; חשש זה מתרחב בעת שהשניים שוחחו על תיעוד הרצח שדלף לרשת האינטרנט; וההשפעה האפשרית של הפגמים מתעצמת כאשר המדובב ניסה לדלות פרטי מידע נוספים מהמערער על הרצח והאירועים שהתרחשו לפניו ואחריו.

משמעות הדברים היא כי הגם שנפלו פגמים לא-מבוטלים בהתנהלות היחידה החוקרת בהפעלת המדובב, פוטנציאל הזיהום של מסכת הראיות – תחום כלפי ראיות מסוימות בלבד וגם ביחס אליהן כוחו יחסית מוגבל.

85. בהמשך לכך, אזכיר כי ההגבלות על הקשר שבין היחידה החוקרת לבין המדובב נועדו בעיקרן למנוע זליגת מידע אל המדובב, כאשר בדרך זו עלולים להזדהם תוצרי הדיכוב. לפיכך, במקרה שבו חשש הזליגה או הזיהום התאיין, אזי גם הפגיעה, המיותרת והלא-ראויה, מוגבלת ביחס להשפעתה על תוצרי הדיכוב ומשקלם הראייתי.

מסקנה מתבקשת זו, מתיישבת אף עם יסודות כלל הפסילה הפסיקתי שנקבע בעניין ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461 (2006); אשר עוגן בשנים האחרונות בסעיף 56א לפקודת הראיות. כידוע, לפי כלל זה לבית המשפט נתון שיקול דעת לקבוע כי ראייה שהתקבלה אינה קבילה כאשר זו הושגה שלא כדין וקבלתה כראיה במשפט תגרום לפגיעה מהותית בזכותו של הנאשם להליך הוגן (ע"פ 7388/20 בן אוליאל נ' מדינת ישראל, פסקה 33-36 (1.9.2022) (להלן: עניין בן אוליאל)).

כשלב מקדמי לבחינה אם הראייה הושגה כדין אם לאו, ייבחן גם האם ישנה זיקה סיבתית בין הפעלת האמצעי הפסול לבין השגת הראייה (עניין יששכרוב, בפסקה 64). במילים אחרות – פגם או אי-חוקיות שנפלו בחקירה אינם מובילים מניה וביה לפסילת ראייה אלא יש לבחון את השפעתם על נסיבות המקרה, ומקום שבו התקיים קשר-סיבתי בין נקיטת האמצעי הפסול לבין הראייה שהושגה, אזי היא עלולה להיפסל מלמש כראיה קבילה (עניין בן אוליאל, בפסקה 57).

86. במקרה שלפנינו, לאחר שבית המשפט המחוזי סרק במסרקות של ברזל את תוצרי הדיכוב הוא קבע באופן חד-משמעי כי לא מתקיים קשר-סיבתי בין תוצרים אלו לבין הפגמים בהפעלת המדובב. התרשמותי בעניין זה – זהה.

87. בראש ובראשונה, חשוב להסתכל על הקשרי השיחות שבין המדובב לבין המערער ועל הקשר שנרקם בין השניים. כבר במפגשם הראשון, המערער החל לפרט על קורותיו. בין השאר, המערער סיפר על ילדותו, על מעברי הדירות עם משפחתו וגם על סכסוכים פנימיים בין בני המשפחה (ת/3, עמ' 13). אין המדובר בפרטים טכניים גרידא של היכרות שטחית, אלא שאט-אט המערער פתח בפני המדובב צוהר לעולמו האישי. בהמשך, המערער סיפר גם על הקשיים שחוו בני משפחתו, שיתף את המדובב על אודות בחורה שהתאהב בה (ת/6, עמ' 8), ואפילו הכווין את המדובב לבית אמו בחורה כדי שימסור לה דרישת-שלום בצאתו (ת/8, עמ' 36).

כל אלו ואחרים, מלמדים על הקשר האישי שהתפתח בין השניים, כפי שניתן לסכם במילותיו של המערער בעצמו – "איתך, אני מרגיש כלפיך בנוח, אני נשבע באלוהים" (ת/4, עמ' 49, ש' 14-16). על זאת יש להוסיף את העובדה שהמערער זלזל באלו שהזהירו אותו פן שותפו לתא, שעמו שוחח בפתיחות, הוא מדובב (ת/3, עמ' 10, ש' 8-9).

88. הקדמה זו, מעניקה מסגרת של רלוונטיות ואמינות לשיחות שבין השניים. אלו בילו יחדיו ימים אחדים בתא המעצר, אך במהרה המדובב רכש את אמון המערער ואף ניתן לומר כי הם נעשו לחברים, והמערער העיד כי לא חשד בכך שחברו לתא הוא מדובב (פרו' הדיון בעמ' 677 ש' 19). או אז, בשלב שהמערער חש בנוח בקרבתו, החל לחשוף את מעשיו בפניו, שיתף אותו בחששותיו, מחשבותיו ותכניותיו, בין השאר, מתוך חיפוש אחר אוזן קשבת.

נוסף על כך, כזכור, אחת משיחות הדיכוב התנהלה לאחר שהמערער שב מחקירתו במטרה נסער ודואג. כפי שכבר הובא לעיל, סערת הרגשות והתחושה שהוא עומד להילכד נוסכים אף הם אותנטיות בדברי המערער למדובב ברגעים אלו.

אם כן, במהלך השיחות – בין אם מדובר היה בדברים שנמסרו במהלך שיחה חברית מלב אל לב ובין אם במהלך רגעי חרדה וטלטלה רגשית – ניכר כי המערער שוחח עם המדובב מדם ליבו, באופן המלמד על כנות וטבעיות דבריו.

89. גם לגופם של דברים, עיון בתמלולי שיחות הדיבוב מלמד כי מרבית הפרטים שמסר המערער למדוכב, נאמרו לראשונה על-ידו כך שאין חשש כי המדוכב הוא ששם בפיו מילים או גרסאות. כך למשל, המערער מעצמו גלל את קורות חייו, ובייחוד הרחיב בדבר הרקע העכור שבינו לבין המנוח בעקבות הדקירה בפניו; סיפר לראשונה למדוכב על כך שבשעת הרצח היה בתחנת הדלק בלוד; פירט על שני העצורים שנעצרו יחד עמו – איברהים ואביו; הרחיב בתארו את תיעוד הרצח כפי שנחזה, לדבריו, בסרטון שדלף לרשת האינטרנט; וגם סיפר על הנסיעה הבהולה ליריחו עם אביו.

גם במקרים שבהם המדוכב העלה לראשונה נושא מסוים, המערער לרוב הרחיב במענה והתייחסות והוסיף בפרטים משלו, המלמדים על היכרותו האישית-פנימית עם הפרטים שמסר. כך לדוגמה, בהתייחס לנשק שלא נתפס, לרכב שנשרף, לעובדה כי הרכב ששימשו לא נשא לוחית זיהוי, לנסיעה מחורה ללוד יחד עם מוניר, וגם לכך שאיברהים "דאה הכל" (ת/7, עמ' 4-6).

90. זאת ועוד, הגם שהתדרוך שערך החוקר סבן למדוכב חרג ממידתו הראויה, עדותו של רפ"ק סילברה מאפשרת לאמוד את החשש מפני זיהום הדיבוב, בעקבות דליפת המידע. בעדותו, סילברה הבהיר כי מסירת טווח תאריכים לביצוע הרצח אינה בעייתית (פרו' הדיון בעמ' 787 ש' 13-18), מה גם שהוא עצמו העביר מידע כללי דומה למדוכב עובר להפעלה (פרו' הדיון בעמ' 773 ש' 13-17). כך גם ביחס לעדכון כי המערער אינו משתף פעולה בחקירה – מידע שאינו פסול כשלעצמו ולעיתים נדרש כדי שהמדוכב יבין את מצב הדברים (פרו' הדיון בעמ' 776 ש' 14-22). ולבסוף, העיד כי גם מסירת העובדה הכללית כי ישנם עצורים נוספים, ללא שמות או פרטים מזהים, אינה בגדר מידע העלול להשפיע על מהות הדיבוב (פרו' הדיון בעמ' 788 ש' 12-16).

משכך, ובהינתן שדליפת המידע הסתכמה רק במה שפורט במזכר ת/41, נמצאנו למדים מעדותו של סילברה כי ישנו סיכוי מצומצם בלבד שהעברת המידע האמור גרמה לזיהום הדיבוב.

91. בנוסף, אף שמוטב היה אילו החוקר שמש לא היה גובה את הודעת המדוכב באופן שהייתה נשמרת הפרדה מלאה בין החוקרים שהיו מעורבים בחקירת הרצח לבין המדוכב; בכל זאת, בחינת היקף מעורבותו ולוח הזמנים מלמדת כי בפועל לא נגרם חשש ממשי לזיהום תוצרי הדיבוב.

תחילה, בשים לב למעורבותו המוגבלת של החוקר שמש עובר לגביית ההודעה הראשונה של המדוכב, לא דומה כי יש במידע זה כדי לזהם את תוצרי הדיכוב. מה גם שאין ולא הוצגה אינדיקציה במסכת הראיות ובתוצרי הדיכוב שהמדוכב עשה שימוש כזה או אחר במידע נקודתי וטכני מעין זה. מעבר לכך, גם לוח הזמנים של החקירות מלמד כי לא הייתה אפשרות מעשית להשפעה על תוצרי הדיכוב. שכן, בעוד שחקירת המערער, שבה נכח גם החוקר שמש, התקיימה ביום 8.7.2019; גביית ההודעה השנייה של המדוכב התבצעה רק יום למחרת. ואולם, עד לשלב זה, הסתיימו מרבית פעולות הדיכוב עוד ביום 8.7.2019. משמעות הדבר כי לא הייתה היתכנות מעשית שהמידע שאליו נחשף החוקר שמש ידלוף לידיעת המדוכב ויזהם את הדיכוב.

מכל מקום, אשוב ואזכיר כי מלכתחילה הדרתי מפסק דין זה את הודעות המדוכב ואת עדותו בבית המשפט. בכך, אילו נותר חשש כלשהו, קל שבקלים, כי מידע דלף מהחוקר שמש אל המדוכב, הוא נעדר השפעה על בחינת הרשעת המערער.

92. הנה כי כן, הגם שהיחידה החוקרת לא הקפידה על הפרדה ראויה בינה לבין המדוכב, לא נמצא קשר סיבתי בין הפגמים שנפלו בהפעלתו לבין תוצרי הדיכוב. לפיכך, תוצרי הדיכוב מצטרפים אף למסכת הראיות המכבידה לחובת המערער.

סיכום – הרשעה ברצח המנוח

93. בשלב זה, הצטברה לחובת המערער מסכת ראיות משמעותית המוכיחה מעבר לספר סביר כי הוא זה שרצח את המנוח.

את הרשעתו של המערער ברצח המנוח, ניתן כאמור לבסס לגישתי על יסוד מסכת הראיות העצמאית שניצבה לחובתו – בכללה, המניע המובהק לנקמה במנוח, ההכנות לרצח וההימלטות המחושבת לאחריו, ואף שקריו המהותיים וגרסתו הכבושה הנעדרת הסבר לראיות לחובתו.

אם לא די בכך, תוצרי הדיכוב חושפים אף הם את מעורבותו של המערער ברצח. כך, על רקע היכרותו עם פרטים מוכמנים, אשר היו ידועים למתי-מעט ובכללם הרוצח; וכן בהתחשב בפרטים רבים נוספים על אודות הרצח, אשר עליהם סיפר המערער מגוף ראשון. משנדחו הטענות בדבר זיהום תוצרי דיכוב אלו, משקלם מתווסף כאמור למסכת הראיות ומכריע את הכף באופן חד משמעי לחובת המערער.

לפיכך, הרשעת המערער ברצח המנוח, כמו גם בהשמדת ראיה – בדין יסודן.

בחינת השפעת הרפורמה בעבירות ההמתה על הרשעת המערער

94. המערער הורשע כאמור בעבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק, כנוסחו קודם הרפורמה בעבירות ההמתה, ובהתאם נגזר עליו עונש מאסר עולם חובה.

מאחר שמעשה הרצח בוצע קודם לכניסתה לתוקף של הרפורמה בעבירות ההמתה, חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט-2019, ס"ח 230 (לעיל ולהלן: הרפורמה בעבירות ההמתה); ומאחר שטרם ניתן פסק דין חלוט, הרפורמה חלה על ענייניו רק במקרה שבו היא מהווה דין מקל עם המערער. אילו מעשי המערער ייכנסו בגדרי עבירת הרצח בנסיבות מחמירות (סעיף 301א(א) לחוק), אזי הרפורמה לא תהא דין מקל עבורו, שכן העונש בגין עבירה זו הוא מאסר עולם חובה. אולם, בהיעדר נסיבות מחמירות, בהתקיים "פתח המילוט" (סעיף 301א(ב) לחוק) או בהתקיים תנאי עבירת המתה בנסיבות של אחריות מופחתת (סעיף 301ב לחוק) – אזי הרפורמה תהווה דין מקל עמו ויש להחיל עליו את כלליה (ע"פ 578/21 אבו סרארי נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (16.2.2023)).

95. במקרה שלפנינו, מכלול הנסיבות מלמד כי רצח המנוח נשקל ותוכנן היטב על-ידי המערער. זאת, בין היתר, בשים לב לתכנית שראשיתה הכנת האמצעים לביצוע הרצח כגון הבאת רכב גנוב מקלקיליה או הותרת מכשיר הטלפון הרשמי של המערער בלוד; המשכה, במעקב אחר המנוח ברחבי חורה; ואחריתה, בירי מטווח קצר לעברו של המנוח, אשר לאחריו ניסה המערער להעלים את עקבותיו, שרף את הרכב ונמלט עם חבריו ללוד במטרה לייצר אליבי כוזב. נסיבות אלו יחדיו מגבשות את עבירת הרצח בנסיבות מחמירות בהתקיים הנסיבה המחמירה של תכנון או הליך ממשי של שקילה לפי סעיף 301א(1) לחוק. ומכאן, שהרפורמה בעבירות ההמתה אינה מהווה דין מקל בעניינו של המערער.

96. בצד האמור, אעיר כי במקרה שלפנינו אין ספק שלא מתקיימת הנסיבה המחמירה הקבועה בסעיף 301א(9) לחוק שעניינה כי "המעשה בוצע תוך יצירת סכנה ממשית לחייו של אדם אחר נוסף על הקורבן".

על תכליתה, משמעותה ותנאיה של נסיבה מחמירה זו עמדתי בהרחבה ב-ע"פ 3546/19 עודה נ' מדינת ישראל (15.1.2023) (להלן: עניין עודה). שם, קבעתי רשימה בלתי ממצה של נסיבות עזר לצורך בחינת התגבשות הנסיבה המחמירה – סוג האמצעי, אופן השימוש בו, אופי זירת הרצח, מספר האנשים ומידת הצפיפות מסביב לנרצח והנזק שנגרם בפועל לאחרים בזירה (שם, בפסקאות 27-28).

יישום מבחני העזר, מלמד כי נסיבה זו אינה חלה בענייננו. שכן, הרצח בוצע באמצעות אקדח סוג אמצעי אשר שימוש בו לא בהכרח מסכן אחרים; אופן השימוש בנשק נעשה כך שהמערער ירה 3 כדורים בלבד מטווח קצר, וכשהוא ניצב איתן על הקרקע בעת הירי (השוו לפסק דיני ב-ע"פ 8606/22 ורדיניאן נ' מדינת ישראל, פסקה 53 (8.9.2024)). בנוסף, הגם שבתיעוד הרצח נראים עוברי אורח בסמיכות למקום שבו נרצח המנוח; אופי הזירה, כשלעצמה, וגם בהתחשב בהיקף הפעילות בנקודה זו והצפיפות בה, אינם מגבשים סיכון ממשי לחיי אחרים מלבד המנוח (ראו והשוו לעניין עודה, בפסקה 29; וכן ראו והשוו, ע"פ 8965/18 מחאג'נה נ' מדינת ישראל (3.11.2019)).

גם העובדה שלא נפגע אדם כתוצאה מהירי של המערער, ודאי שלא באופן שסיכן את חייו, מרחיקה במידה את התקיימות הנסיבה המחמירה, אף שמוכן שלא די בעובדה זו כשלעצמה (ראו והשוו: ע"פ 2316/23 ג'בארין נ' מדינת ישראל, פסקה 45 (2.2.2025)).

97. מכל מקום, בהתקיים הנסיבה המחמירה המנויה בסעיף 301א(א)(1) לחוק, הרפורמה אינה מקלה עם המערער, והרשעתו בעבירת הרצח בכוונה תחילה נותרת בעינה.

לבסוף, בראי פסיקת בית משפט זה ביחס לעבירת המתה בנסיבות של אחריות מופחתת (ע"פ 1926/23 פלונית נ' מדינת ישראל (9.11.2025)); כן ראו: יוסף אלרון ועומר רזין עבירות המתה: החוק והפסיקה 127-142 (2025)); ברי כי המקרה שלפנינו אינו מתקרב להיכנס לגדרי עבירה זו, מה גם שממילא טענה זו נטענה בעלמא מבלי שהצביע המערער על יישום פרטני של המקרה שלפנינו בגדרי עבירה זו.

סוף דבר

98. פענוח כל פשע, ודאי רצח, הוא דרך חתחתים. לעיתים, נמצאת הגופה מוטלת ולא נודע מי הכה את המנוח; פעמים, חולפות שעות ועוברים ימים עד אשר מסכת הראיות

מתבהרת ומולידה "קצה חוט"; וישנם מקרים שבהם כל חלקי התצרף מונחים גלויים, אך הם מתקשים להתחבר האחד אל משנהו.

במקרים אלו, בשל הלהיטות המבורכת של גורמי אכיפת החוק לעשיית צדק מהיר, הגבול הדק שבין המותר לאסור – עלול להתעמעם. לאחר מעשה, הכול יכירו בפגם שנפל, חלקם אף יכו על חטא. אך בעיצומה של חקירה – בעין הסערה – קשה לאמור את עוצמת הסופה.

ברגעים אלו, מוטב אפוא להקפיד שבעתיים על זכויות חשודים, גם במחיר של פגיעה מסוימת במהירות החקירה ותוצאותיה. בנקודה זו, מצויים החשודים ברגע השפל של חייהם; תלויים על בלימה, כאשר חזקת החפות עומדת להם, אך על בשרם הם חווים את קשיי המעצר ואת רוחם מטלטלת האשמה המוטחת כלפיהם. הקפדה על זכויותיהם דווקא ברגעים אלו אינה נקודת תורפה של ההליך הפלילי, אלא היא אחת ממעלותיו במדינה דמוקרטית וחופשית.

99. במקרה שלפנינו, נפלו פגמים לא מבוטלים בקשר שבין היחידה החוקרת לבין המדובב. מלבד העובדה שפגמים אלו היו עלולים להוריד לטמיון את פענוח תיק הרצח ומיצוי הדין עם הרוצח, הם היו עלולים לפגוע כאמור בזכויות המערער באופן שלא היה ניתן להבליג עליו.

אמנם, בסופו של דבר, לא נמצא קשר סיבתי בין הפגמים לבין תוצרי הדיכוב, כך שאף אלו הצטרפו למסכת הראיות לחובת המערער. אולם, אין בכך כדי להקהות כהוא-זה את חומרת התנהלות היחידה החוקרת כשלעצמה, אשר מוטב שלא הייתה באה לעולם, מוטב עוד יותר שלא תישנה מכאן והלאה – ויפקו הלקחים הנדרשים.

100. לסיכום – הרשעת המערער ברצח המנוח ניצבת על יסודות ראייתיים איתנים, וכך גם עונש מאסר העולם שנגזר עליו.

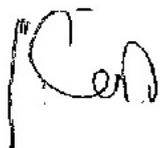
אציע אפוא לחבריי שנדחה את הערעור.

יוסף אלרון
שופט בדימוס

השופט אלכס שטיין:

1. אני מסכים עם כל האמור בפסק דינו של חברי, השופט בדימוס י' אלרון.
2. במקרה דנן, צמד המילים "אני מסכים" מבטא לא רק את הסכמתי לאמור בפסק דינו של חברי, השופט אלרון, אלא גם את הערכתי העמוקה לפועלו כשופט בכל ערכאות השיפוט וכמומחה-על בתחום המשפט הפלילי, ואת היותי בר-מזל כמי שניתנה לו הזכות לשבת על מדין במחיצתו. פסק דין חשוב זה חותם את פועלו של חברי כשופט, ואני נפרד ממנו בתחושה מעורבת של סיפוק ועצב.

אלכס שטיין
שופט

השופט חאלד כבוב:

1. אני מסכים עם פסק דינו המפורט והמקיף של חברי, השופט בדימוס י' אלרון.
2. פגמים חמורים נפלו בהתנהלות היחידה החוקרת במקרה דנן. החל מהדלפת סרטון תיעוד הרצח שעות ספורות בלבד לאחר הירי; עבור בכך שהמדובר תודרך בתחילה על-ידי החוקר סבן, ראש צוות החקירה בתיק דנן; המשך בכך שעדותו של המדובר נגבתה על-ידי החוקר שמש, שביצע מספר פעולות במסגרת חקירת הרצח הנוכחי; בדרך – הוצאת המדובר ל'התרעננות' במשרדי הימ"ר; וכלה בניסיונות הטיוח של הפגמים שנפלו בהפעלת המדובר, ובניסיונות ההסתרה של עצם הפעלתו של מדובר נוסף (שתכליתה לא הובהרה עד היום).

טוב עשתה המשיבה שנקטה במאמצים שונים על מנת לוודא שפגמים כגון אלו לא יישנו; ולא נותר אלא לקוות כי מאמצים אלו יישאו פרי.

3. ואולם, במקרה שלפנינו, חרף הפגמים שנפלו בהתנהגות היחידה החוקרת, קיים רצף הדוק של ראיות נסיבתיות המוכיחות מעבר לספק סביר כי המערער הוא הרוצח. בתמצית, הוכח כי שלושה ימים עובר לביצוע הרצח, המערער נסע לאזור כדי להביא משם רכב גנוב; ברכב גנוב זה בוצע מעקב אחר המנוח זמן קצר טרם הירצחו, וממנו יצא הרוצח; לוחית הזיהוי של הרכב הגנוב אותרה, שעות לאחר הרצח, מטרים ספורים מבית אמו של המערער בישוב שבו בוצע הרצח; הרכב עצמו אותר שרוף בסמוך למקום שבו המתין הרכב שהסיע את המערער ללוד; המערער נמלט לאחר הרצח ליריחו, ואף ניסה לביים אליבי שהופרך מכול וכול; ולכל אלו מצטרפים המניע של המערער לבצע את הרצח ושקריו החוזרים ונשנים בחקירותיו במשטרה ובבית המשפט. כאשר מצרפים לכך את העובדה שהמערער לא הצליח לספק הסבר הגיוני כלשהו לרצף הראיות הנסיבתיות שמבססות את אשמתו – בדין נקבע כי יש להרשיעו.

4. יוצא אפוא, כי במקרה דנן איננו נזקקים לתוצרי פעולות הדיבוב כדי להרשיע את המערער. לכל היותר, ניתן לומר כי תוצרים אלו מחזקים, במידה מסוימת, את יתר הראיות הנסיבתיות המבססות את ההרשעה. ואדגיש, כי כחברי, אף אני סבור כי לא ניתן לראות בהקלטות המערער בפני המדובב כהודאה ברצח. רחוק מכך.

5. הנה כי כן, יש לומר כי המערער הורשע בענייננו חרף פעולות המשטרה הכושלות, ולא בזכות פעולות אלו. אילו ביקשה התביעה להתבסס על תוצרי הדיבוב בלבד כדי להרשיע את המערער – קרוב לוודאי שהיינו נאלצים להורות על זיכוי ממעשה הרצח שביצע, לנוכח הפגמים החמורים שנפלו בהפעלת המדובב. למעשה, המשיבה הודיעה כבר בבית משפט קמא, כי עקב הכשלים שנפלו בהפעלת המדובב היא מבקשת לוותר על השימוש בכל תוצרי הדיבוב, זולת ביחס להקלטות שבהן נשמע המערער מתאר בעצמו פרטים ביחס לאירוע הרצח.

6. כשלעצמי אציין, כי אין זה מן הנמנע שבמקרה בו מוכחים פגמים חמורים שנפלו בהפעלת המדובב, כבענייננו, נכון יהיה לדרוש מהתביעה להוכיח כי המדובב לא תודרך על אודות פרטי האירוע מחוקרי הימ"ר; ולא להסתפק בקביעה כי המערער לא הוכיח (וכיצד יוכיח?) שחוקרי הימ"ר תדרכו את המדובב על אודות האירוע. שהרי, אם הוכח שחוקרי הימ"ר היו נכונים 'לעגל פינות' בהפעלת המדובב, קשה עד מאוד לדעת היכן הסתיימה נכונות זו. כפי שציין חברי בעניין אחר: "הליכי חקירה בלתי תקינים עלולים להוביל בסופו של יום לחוסר אמון בתוצאות החקירה – הן מצד בית המשפט הן בהליך

העיקרי והן מצד הציבור. חקירה שאינה מתנהלת בשום שכל זורעת ספקות בליבו של בית המשפט, מקשה עליו לברר את העובדות הדרושות להכרעתו – ופוגמת בהליך הפלילי ובאמון הציבור בו” (בש”פ 7917/19 אוריך נ’ מדינת ישראל, פסקה 48 (25.12.2019)).

7. מכל מקום, כפי שהיטיב חברי להראות, בענייננו קיים רצף הדוק של ראיות נסיבתיות המבססות את אשמתו של המערער במעשה הרצח מעבר לספק סביר. ניסיונותיו של המערער להסביר את הראיות נגדו עלו בתוהו, כאשר הלה הסתבך עוד יותר בשקרים שניסה לטוות. על כגון דא נאמר: בּוֹר כָּרָה נִתְפָּרְהוּ נִפְל בְּשַׁחַת יַפְעֵל (תהילים ז’ ט”ז).

8. אני מסכים אפוא עם חברי כי דין הערעור להידחות על שני חלקיו.

9. טרם חתימה אבקש להביע את הערכתי הרבה לפועלו של חברי, השופט בדימוס אלרון, במשך עשרות שנות שפיטה בכל הערכאות. בשנים האחרונות נפלה בחלקי הזכות לשבת עמו בהרכבים רבים. התרשמתי באופן בלתי אמצעי מחריצותו, מיסודיותו, ומדאגתו הכנה לזכויותיהם של נחקרים ונאשמים. אין בלבי ספק כי השפעתו של חברי על הדין בישראל בכלל, ובתחום המשפט הפלילי בפרט, תוסיף ללוות אותנו זמן רב; וכי חסרונו יורגש היטב.

חאלד כבוב
שופט

הוחלט לדחות את הערעור כאמור בפסק דינו של השופט בדימוס יוסף אלרון.

ניתן היום, כ”ז כסלו תשפ”ו (17 דצמבר 2025).

חאלד כבוב
שופט

אלכס שטיין
שופט

יוסף אלרון
שופט בדימוס

